

Internationale vergelijking Belgische economische prestaties tijdens voorbije regeerperiode

Gert Peersman
Universiteit Gent

Overzicht presentatie

- Vergelijking van aantal belangrijke macro-economische indicatoren met andere Europese landen tijdens regeerperiode (op vraag van Knack)
- Focus op cijfers en empirische analyse
  - Met aantal resterende vragen: inspiratie voor meer analyse, onderzoek (bv. masterproeven) en debat
  - Geenszins exhaustief: aandacht voor knelpunten, samenhang tussen bevindingen en mogelijke aandachtspunten voor volgende regering
- NB: dank aan de vele collega's voor suggesties en feedback op resultaten en eerdere versies van de presentatie!

Overzicht presentatie

---

1. Economische groei
2. Export
3. Aanbodzijde van economie
  - A. Productiviteit
  - B. Jobs, jobs, jobs
  - C. Mythe van "arbeidsintensieve" groei
  - D. Competitiviteit
  - E. Economics 101

Overzicht presentatie

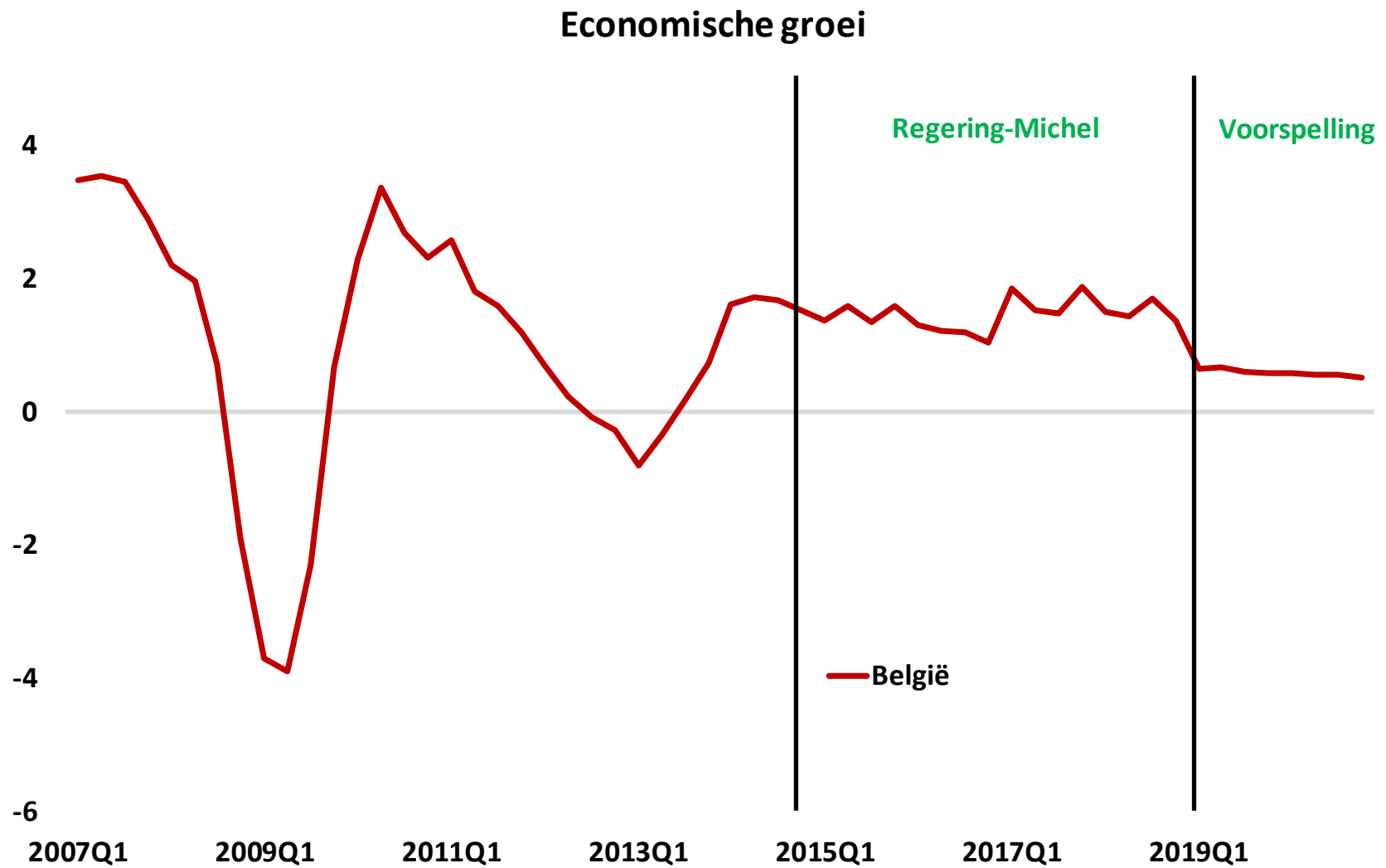
4. Binnenlandse vraag
  - A. Koopkracht en consumptie gezinnen
  - B. Begroting en overheidsconsumptie
  - C. Import
5. Appendix

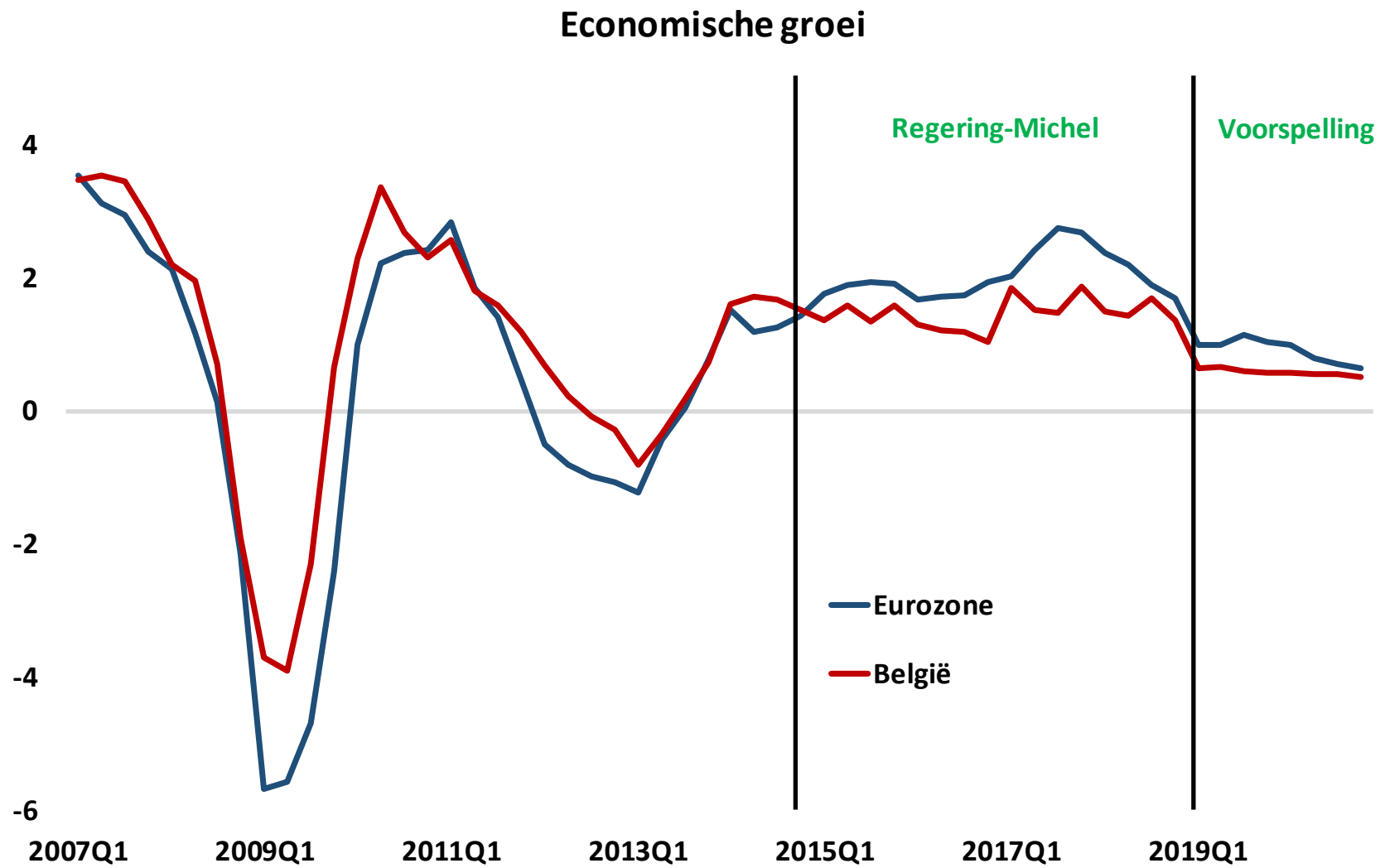
Economische groei

Behoorlijke groeicijfers tijdens regeerperiode!

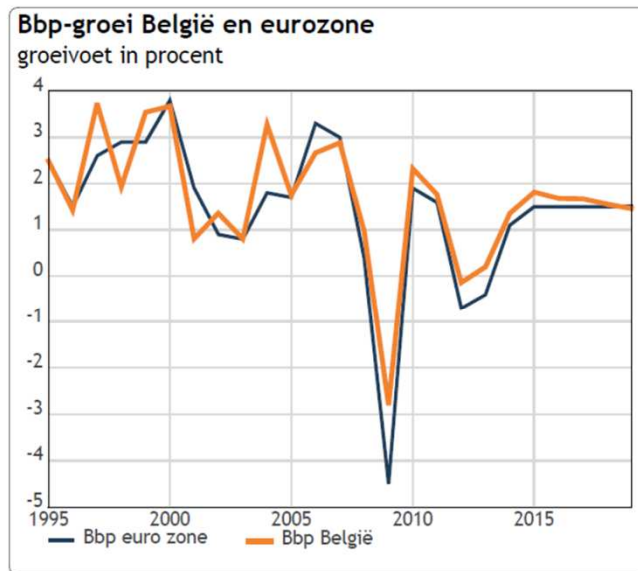
Doch systematisch lager dan Europese groei

Doch systematisch lager dan Europese groei

- Terwijl Planbureau voor start regeerperiode (juni 2014) voor volledige periode 2014–2019 hogere groei België voorspelde dan eurozone

Het Belgisch bbp zou iets sneller groeien dan dat van de eurozone.

Na meerdere kwartalen van negatieve groei zette de Belgische economie in het tweede kwartaal van 2013 een herstelbeweging in (+0,2 % ten opzichte van het eerste kwartaal) dankzij een herneming van de uitvoer. De bbp-groei trok in de tweede jaarhelft verder aan met 0,3 % per kwartaal onder invloed van het internationaal conjunctuurherstel. Door een ongunstig startpunt bleef de jaargroei van het Belgisch bbp evenwel beperkt tot 0,2 %. In 2014 zou de uitvoergroei verder aantrekken (+2,3 %) en zou de binnenlandse vraag hernemen (+1,2 %), wat resulteert in een bbp-groei van 1,4 % op jaarbasis. Dat herstel zou aan kracht winnen in 2015 (1,8 %). Daarna zou de Belgische bbp-groei gemiddeld 1,6 % per jaar bedragen.

Alle componenten van de binnenlandse vraag zouden bijdragen tot het economisch herstel...

Belgische groei aan de start van Europese klas

Cumulatieve BBP-groei 2014-2018: EU28, Norway & Switzerland

EU28	8.6%
Euro area	8.2%
Belgium	6.3%

1 Ireland	40.7%	16 Croatia	11.3%
2 Malta	28.5%	17 Luxembourg	10.3%
3 Romania	19.2%	18 Netherlands	9.5%
4 Poland	16.5%	19 Portugal	8.6%
5 Czechia	14.7%	20 Austria	8.4%
6 Cyprus	14.7%	21 Denmark	8.3%
7 Hungary	14.6%	22 Finland	8.2%
8 Slovenia	14.5%	23 Germany	7.5%
9 Slovakia	14.3%	24 United Kingdom	7.3%
10 Latvia	14.1%	25 Switzerland	7.0%
11 Bulgaria	14.1%	26 Norway	6.4%
12 Estonia	13.9%	27 Belgium	6.3%
13 Spain	12.2%	28 France	5.9%
14 Lithuania	11.7%	29 Italy	4.5%
15 Sweden	11.5%	30 Greece	2.8%

Bron: Eurostat, logaritmische groei: $\ln(\text{BBP}2018) - \ln(\text{BBP}2014)$

Ook vooruitzichten zijn niet rooskleurig

Voorspelling cumulatieve BBP-groei 2018-2020

EU28	3.2%		
Euro area	2.9%		
Belgium	2.5%		
1 Malta	9.6%	16 Greece	4.5%
2 Ireland	7.7%	17 Norway	4.2%
3 Slovakia	7.5%	18 Spain	4.0%
4 Romania	7.3%	19 Finland	3.6%
5 Bulgaria	7.1%	20 Netherlands	3.4%
6 Poland	6.6%	21 Portugal	3.4%
7 Estonia	6.1%	22 Austria	3.2%
8 Cyprus	5.9%	23 Switzerland	3.2%
9 Hungary	5.9%	24 Sweden	3.0%
10 Slovenia	5.8%	25 Denmark	2.9%
11 Latvia	5.6%	26 France	2.8%
12 Czechia	5.5%	27 Germany	2.8%
13 Croatia	5.2%	28 United Kingdom	2.6%
14 Luxembourg	5.0%	29 Belgium	2.5%
15 Lithuania	5.0%	30 Italy	1.0%

Opmerking

- Tijdens crisis heeft België beter stand gehouden dan veel andere landen, waardoor die misschien makkelijker inhaalbeweging konden maken

Cumulatieve BBP-groei 2007-2014

EU28	1.6%				
Euro area	-0.2%				
Belgium	4.6%				
1 Poland	21.7%	11 Ireland	5.8%	21 Estonia	-2.9%
2 Malta	20.9%	12 United Kingdom	5.0%	22 Slovenia	-3.9%
3 Slovakia	13.4%	13 Lithuania	4.8%	23 Finland	-5.3%
4 Romania	10.1%	14 Belgium	4.6%	24 Spain	-6.8%
5 Switzerland	9.8%	15 Austria	3.6%	25 Cyprus	-6.9%
6 Luxembourg	9.0%	16 France	3.3%	26 Portugal	-7.1%
7 Bulgaria	7.7%	17 Czechia	3.1%	27 Latvia	-8.8%
8 Norway	6.2%	18 Netherlands	1.5%	28 Italy	-8.8%
9 Germany	6.1%	19 Hungary	0.8%	29 Croatia	-10.3%
10 Sweden	6.0%	20 Denmark	0.4%	30 Greece	-30.1%

- Zeker niet enige verklaring: landen die tijdens crisis evengoed/beter deden, doen het opnieuw beter, en waarom voorspelt Planbureau in 2014 nog hogere groei dan eurozone?

Analyse van groeiprestaties

- Analyse met twee econometrische modellen (zie appendix voor details)
  - Vector Autoregression (VAR) model met kwartaaldata: systeem met dynamische interactie tussen alle relevante macro-economische variabelen (state-of-the-art voor dit type onderzoeksvraag)
  - Error Correction Autoregressive Distributed Lag (ADL) model: voor aantal variabelen een single-equation approach met jaardata die rekening houdt met cointegratie als robustness check
  - Schatten van gemiddelde dynamische impact internationale conjunctuur op Belgische economie tijdens vier decennia vóór start van regering (70Q1–14Q3 kwartaalmodel en 1970–2014 jaardata)

Analyse van groeiprestaties

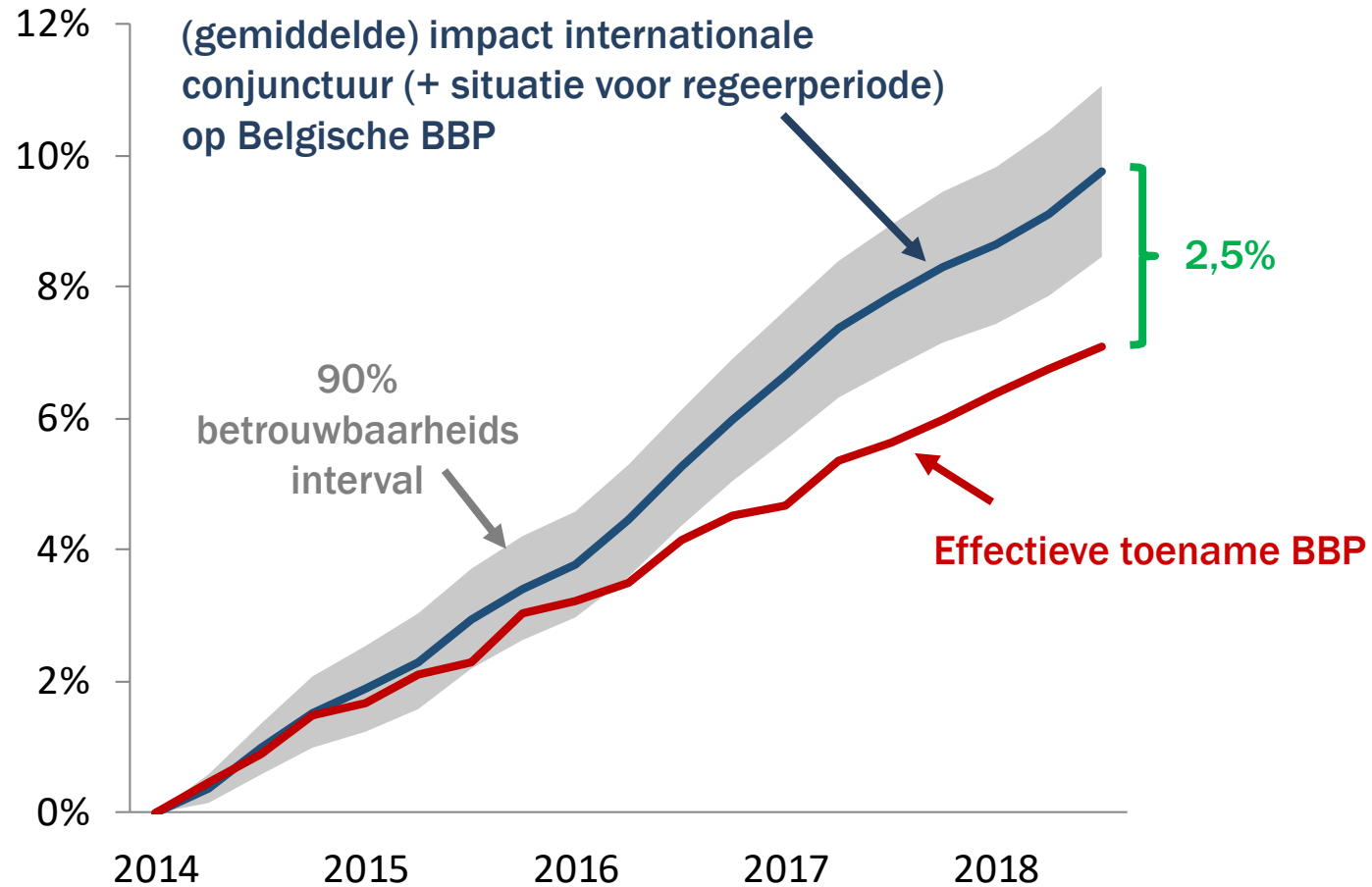
- Analyse met twee econometrische modellen (zie appendix voor details)
  - Counterfactual: hoe zou economie moeten zijn geëvolueerd op basis van economische situatie voor start regering (inclusief lange-termijn evolutie) + impact internationale conjunctuur tijdens regeerperiode
    - NB: Voordeel van focus op internationale conjunctuur in empirische analyse is dat resultaten als causale effecten kunnen geïnterpreteerd worden: België is immers te klein om (relevant) omgekeerd causaal effect te hebben op internationale conjunctuur

Analyse van groeiprestaties

- Analyse met twee econometrische modellen (zie appendix voor details)
  - Verschil tussen “counterfactual” en effectieve evolutie is te wijten aan **binnenlandse gebeurtenissen tijdens regeerperiode**
    - Dit kunnen gevolgen zijn van beleid (in essentie afwijking beleid t.o.v. gemiddelde beleid in verleden) **EN/OF** andere structurele veranderingen in Belgische economie tijdens regeerperiode
    - Merk op: counterfactual houdt ook rekening met feit dat België bijvoorbeeld beter stand zou gehouden hebben tijdens crisis (o.a. error correction mechanisme)

Toename BBP sinds start regeerperiode

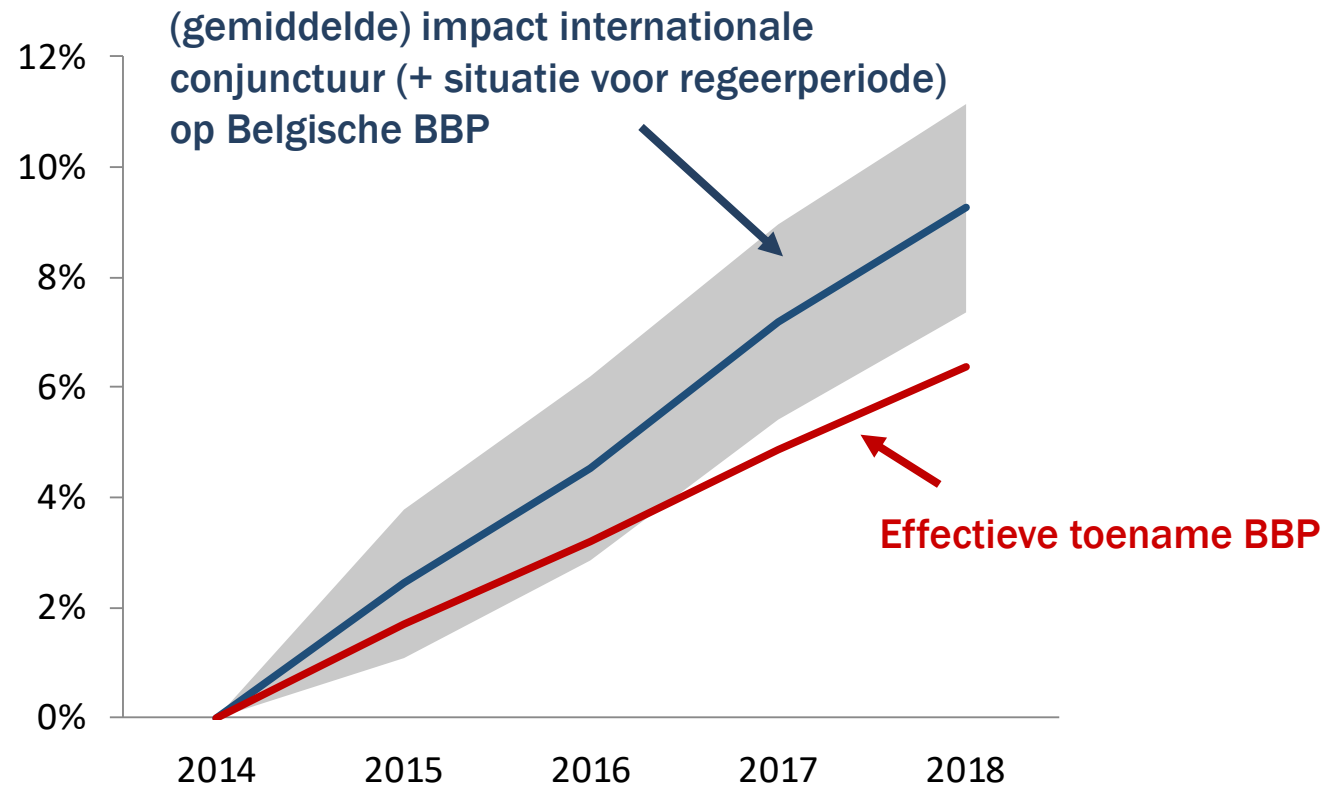

- Kwartaal VAR-model: BBP is in regeerperiode $\pm 2,5\%$ -punt minder gegroeid dan normaal (historisch) geval is ten gevolge van internationale conjunctuur en macro-economische situatie voor start regeerperiode

Toename BBP sinds start regeerperiode

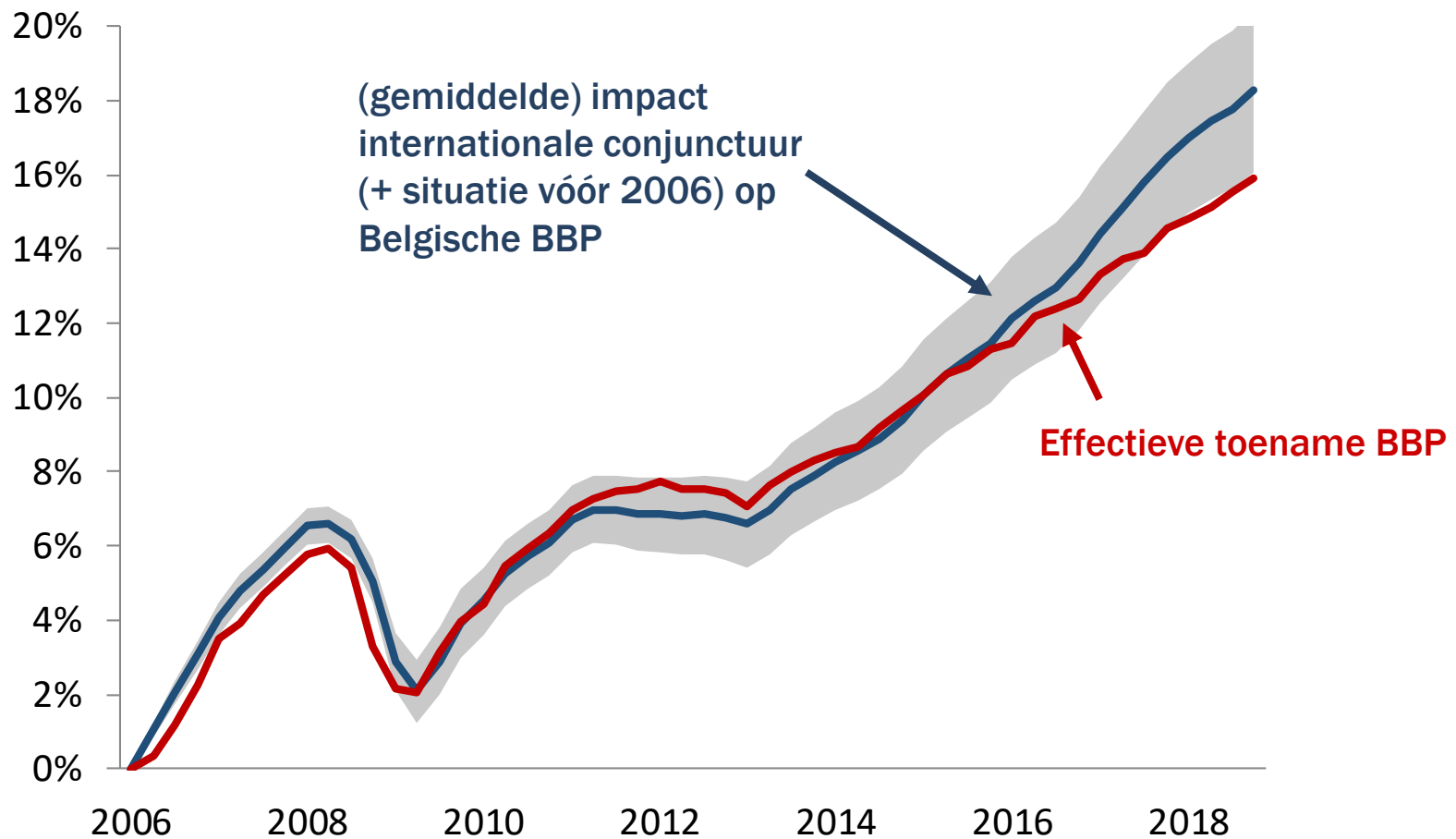
- Gelijkaardige conclusie voor het EC ADL model met jaardata

Wat indien counterfactual start vanaf 2006?

- Mildere crisis in vergelijking met buurlanden kan deels verklaard worden door minder uitgesproken "boom" vóór crisis, terwijl we voorsprong al zijn kwijtgespeeld tijdens regeerperiode Di Rupo

Conclusie

- Altijd voorzichtig zijn met interpretatie van econometrische schattingen, maar groei was lager dan buurlanden en volgens schattingen significant minder dan impact die internationale conjunctuur normaal op groei heeft
  - Op basis van internationale conjunctuur had groei tijdens regeerperiode cumulatief $\pm 2,5\%$ -punt hoger moeten zijn
- Voor start regeerperiode voorspelde Planbureau $0,8\%$ -punt hogere groei dan eurozone, terwijl we ex post $2,0\%$ -punt minder zijn gegroeid
  - België groeide $0,5\%$ -punt minder dan voorzien tijdens regeerperiode
  - Eurozone groeide $2,3\%$ -punt meer dan voorzien tijdens regeerperiode

Conclusie

- Als exportland volgen we altijd min of meer internationale conjunctuur en schommelen we rond Europese gemiddelde qua groeiprestatie (van jaren '80 geleden dat we zoveel onder gemiddelde zaten voor meerdere jaren)
  - Hebben we deze keer dan geen graantje kunnen meepikken van de hogere groei in de buurlanden?
- Zowel de counterfactual als voorspellingen Planbureau in 2014 hielden dan nog niet eens rekening met "hervormingsbeleid" van regering
  - Heeft dat de economie dan niet gestimuleerd ten opzichte van buurlanden (laat staan dat onze groei significant lager was...)?
- Staat er een olifant in de kamer?

Conclusie

- In vervolg presentatie analyseren we bronnen van mindere groeiprestaties op basis van econometrische modellen en bijkomende cijfers
  - Export
  - Aanbodzijde van economie: productiviteit, werkgelegenheid (jobs) en competitiviteit
  - Binnenlandse vraag: investeringen, begroting en consumptie overheid, koopkracht en consumptie gezinnen, import

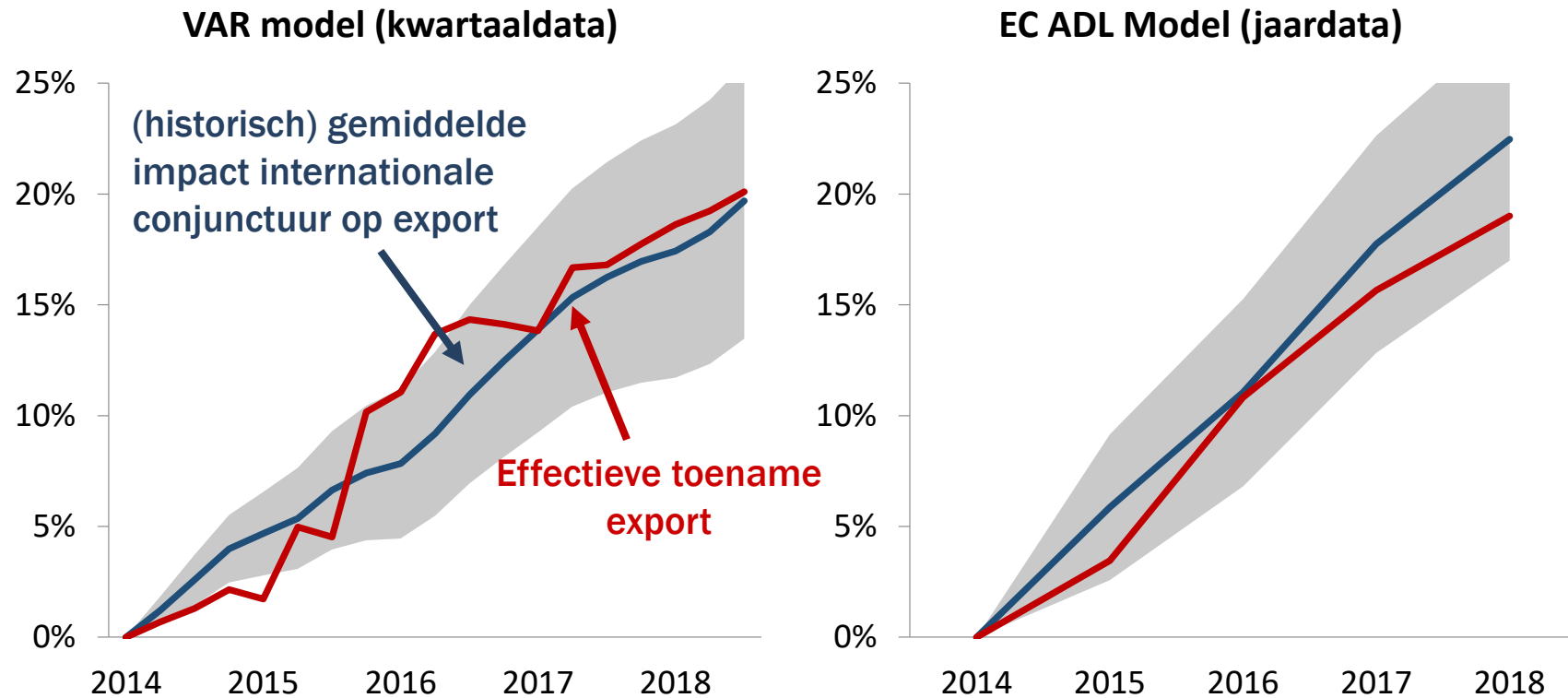

Export

Exportkanaal heeft goed gefunctioneerd

- Export volgde internationale conjunctuur zoals in het verleden geval was: volgens modellen heeft het exportkanaal "normaal" gefunctioneerd

- NB: voorbije jaren was er toename van exportaandeel in wereldhandel

Aanbodzijde van economie

Aanbodzijde van economie

$$*BBP = arbeidsproductiviteit * werkgelegenheid*$$

- **BBP kan minder gegroeid zijn omdat arbeidsproductiviteit minder is toegenomen dan normaal het geval is bij internationale conjunctuur**
- **BBP kan minder gegroeid zijn omdat er minder jobs zijn gecreëerd dan normaal het geval is bij internationale conjunctuur**

Productiviteit

Beperkte toename arbeidsproductiviteit

- Arbeidsproductiviteit is tijdens legislatuur minder gestegen dan in buurlanden en Europese gemiddelde

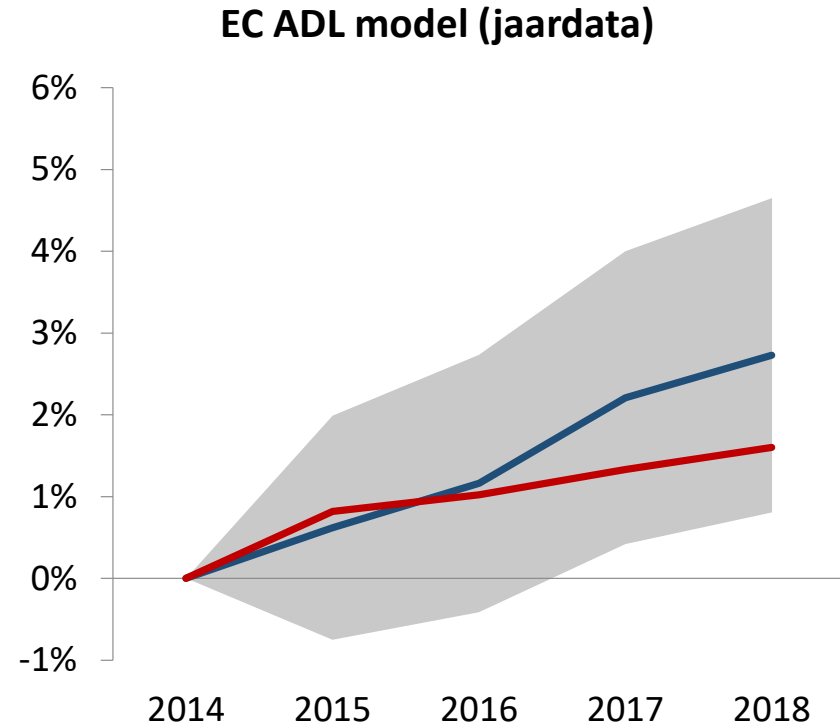
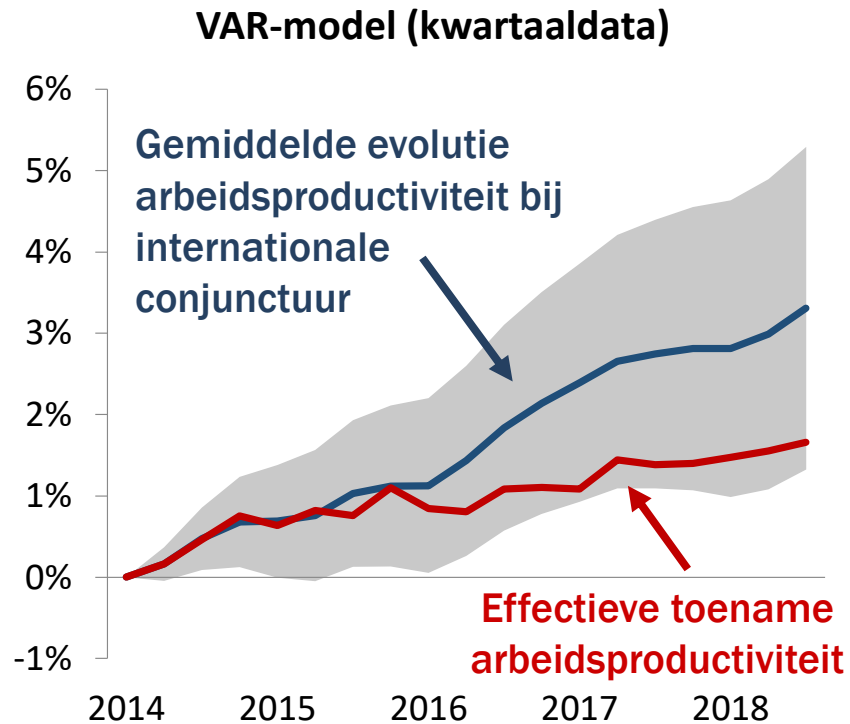
Toename arbeidsproductiviteit per gewerkt uur 2014-2018

EU28	3.6%
Euro area	2.6%
Belgium	1.6%

1 Ireland	24.1%	16 Denmark	3.7%
2 Romania	17.7%	17 Norway	3.6%
3 Poland	14.4%	18 Austria	3.4%
4 Latvia	13.9%	19 Germany	2.8%
5 Bulgaria	11.5%	20 France	2.8%
6 Slovenia	10.3%	21 United Kingdom	2.5%
7 Malta	10.0%	22 Netherlands	2.4%
8 Croatia	9.5%	23 Spain	1.9%
9 Estonia	9.5%	24 Belgium	1.6%
10 Slovakia	9.4%	25 Cyprus	1.3%
11 Czechia	7.7%	26 Italy	0.1%
12 Hungary	7.2%	27 Portugal	-0.4%
13 Lithuania	6.9%	28 Switzerland	-0.7%
14 Finland	4.4%	29 Luxembourg	-2.2%
15 Sweden	3.7%	30 Greece	-2.8%

Beperkte toename arbeidsproductiviteit

- Arbeidsproductiviteit is ook minder gestegen dan normaal het geval is bij internationale conjunctuur

Alternatieve kijk op productiviteit

- Volgens Global Competitiveness Index (World Economic Forum), die wordt opgesteld op basis van meer dan 110 indicatoren die competitiviteit (in brede zin) van land meten, is de Belgische ranking er voorbije jaren op achteruit gegaan
  - 2013–2014: 17
  - 2014–2015: 18
  - 2015–2016: 19
  - 2016–2017: 17
  - 2017–2018: 20
  - 2018–2019: 21

Conclusie

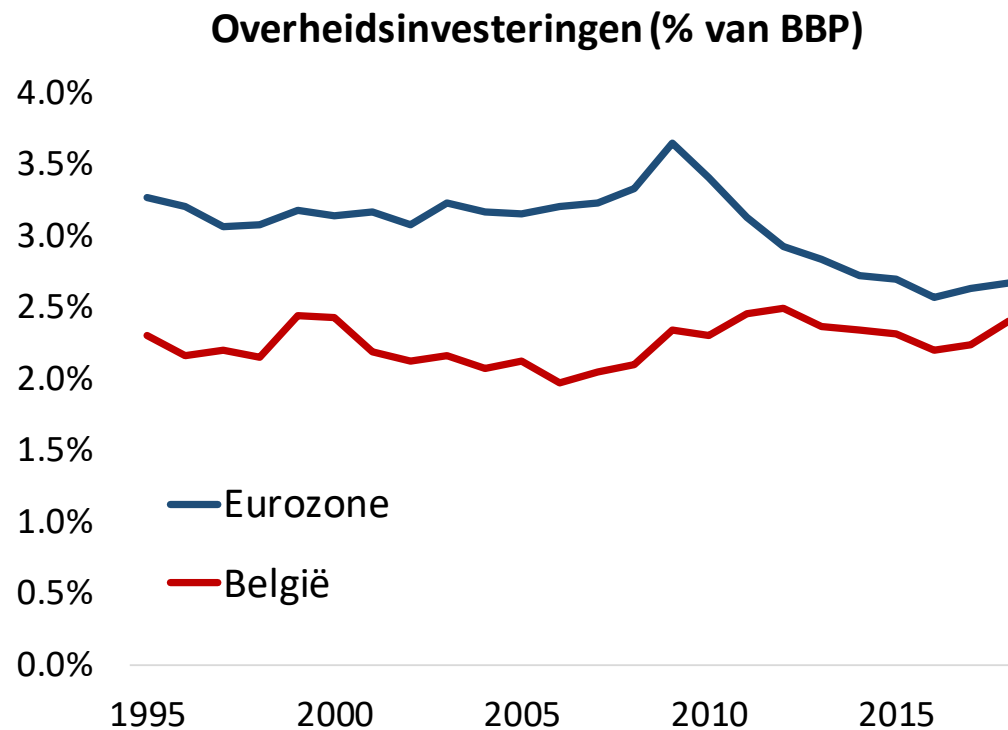

- **Arbeidsproductiviteit is tijdens legislatuur minder gestegen dan in buurlanden en Europese gemiddelde, en minder dan normaal bij internationale conjunctuur**
  - **Arbeidsproductiviteit per gewerkt uur is 1,0%-punt minder gestegen dan gemiddelde eurozone**
  - **Arbeidsproductiviteit per werknemer is 1,3%-punt minder toegenomen dan gemiddelde eurozone**
  - **Volgens model is arbeidsproductiviteit per werknemer $\pm 1,6\%$ -punt minder gestegen dan normaal het geval zou moeten zijn**

Conclusie

- **Vertraging van groei arbeidsproductiviteit België is geen nieuw gegeven en belangrijk aandachtspunt komende regeerperiode**
  - **Is onder andere gevolg van drie decennia extreem weinig overheidsinvesteringen in vergelijking met andere landen**

Conclusie

- **Aanzwengelen productiviteitsgroei is meer dan overheidsinvesteringen in infrastructuur en een werk van lange adem**
  - Ook bijvoorbeeld investeringen in R&D
  - Human capital is cruciaal: start al bij onderwijs en opleiding
  - Laaghangend fruit: aanpakken van mobiliteit en fileproblemen

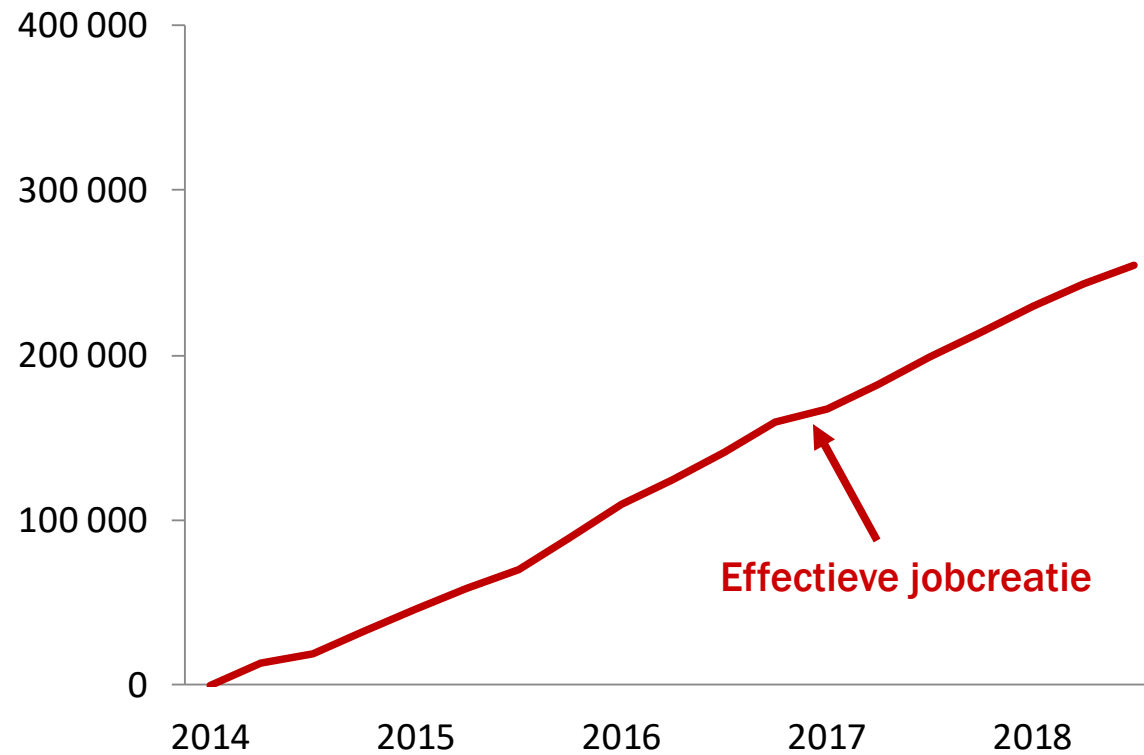
Jobs, jobs, jobs

250.000 jobs bijgekomen tijdens regeerperiode!

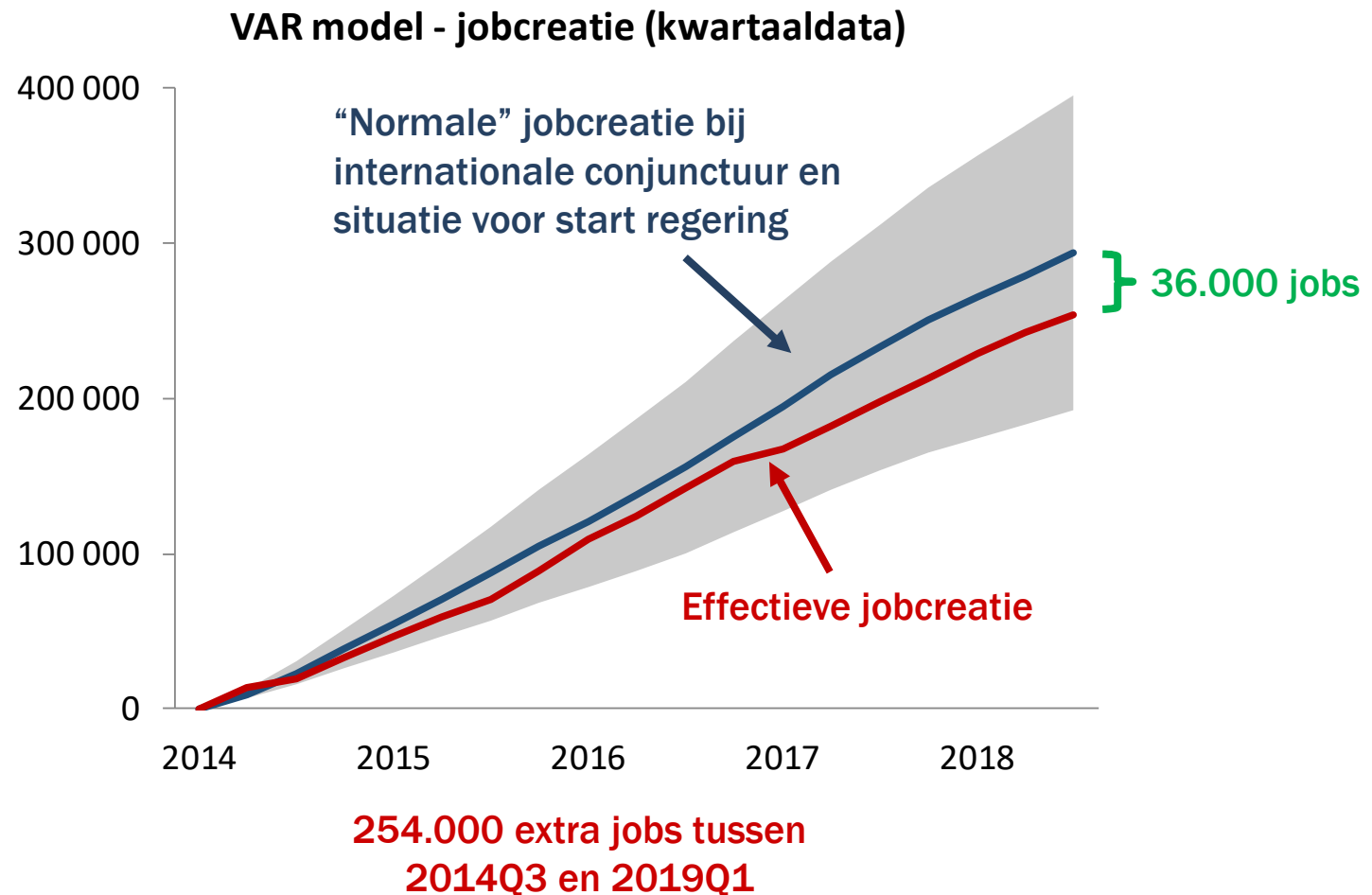

**254.000 extra jobs tussen
2014Q3 en 2019Q1**

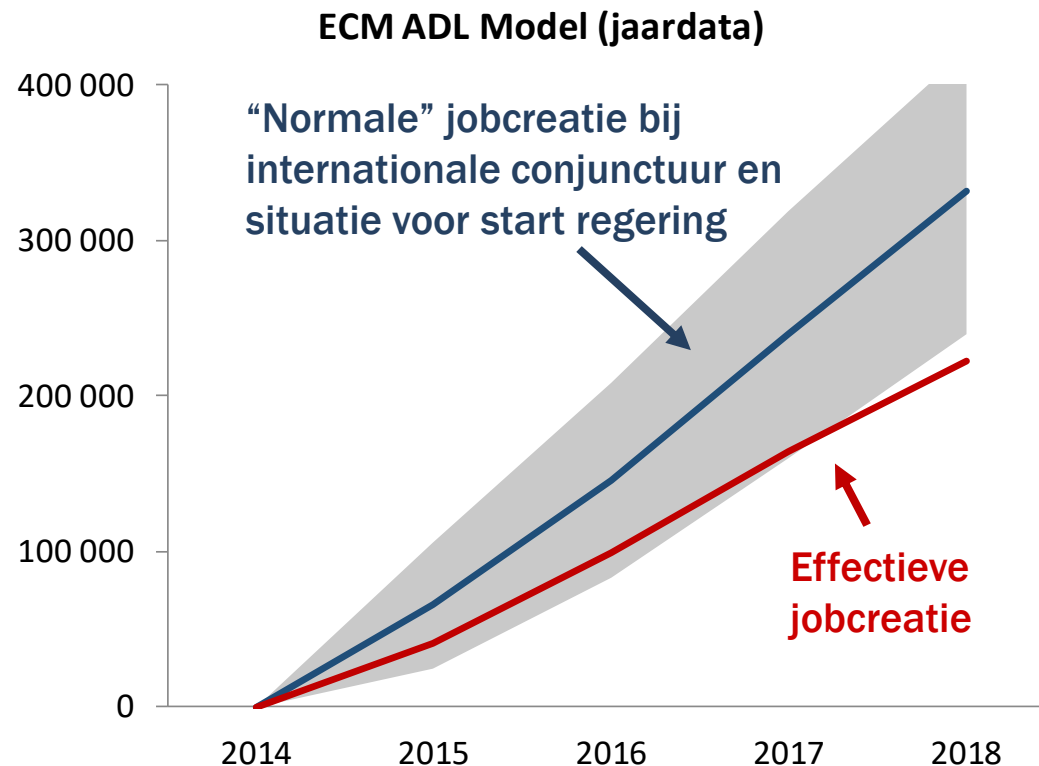
Met dank aan internationale conjunctuur

- Jobcreatie kan volledig verklaard worden door internationale conjunctuur en situatie voor start regering (inclusief lange-termijn tendensen)

Met dank aan internationale conjunctuur

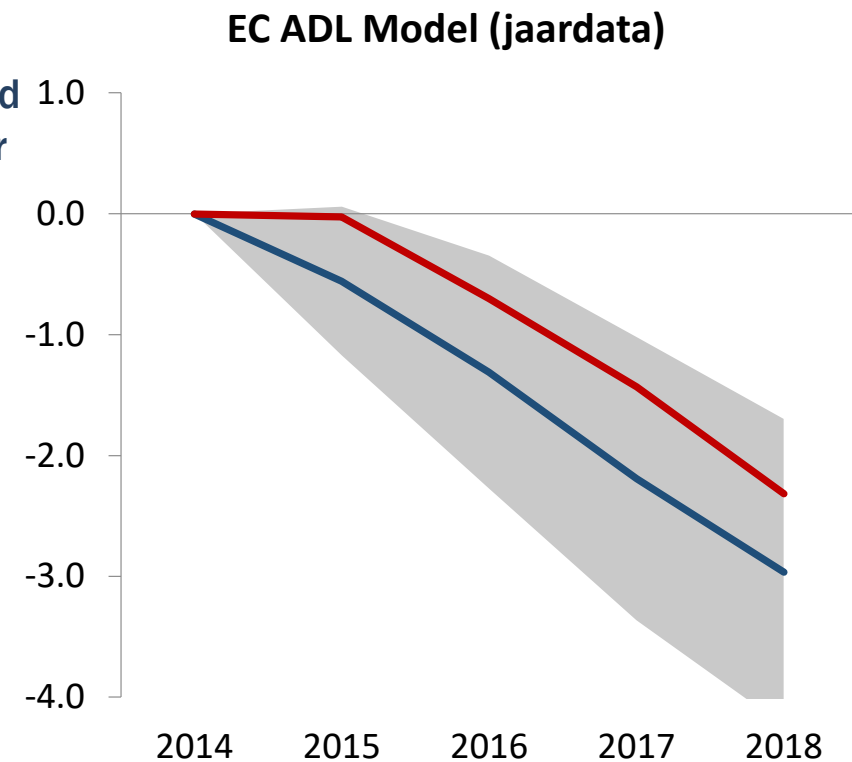
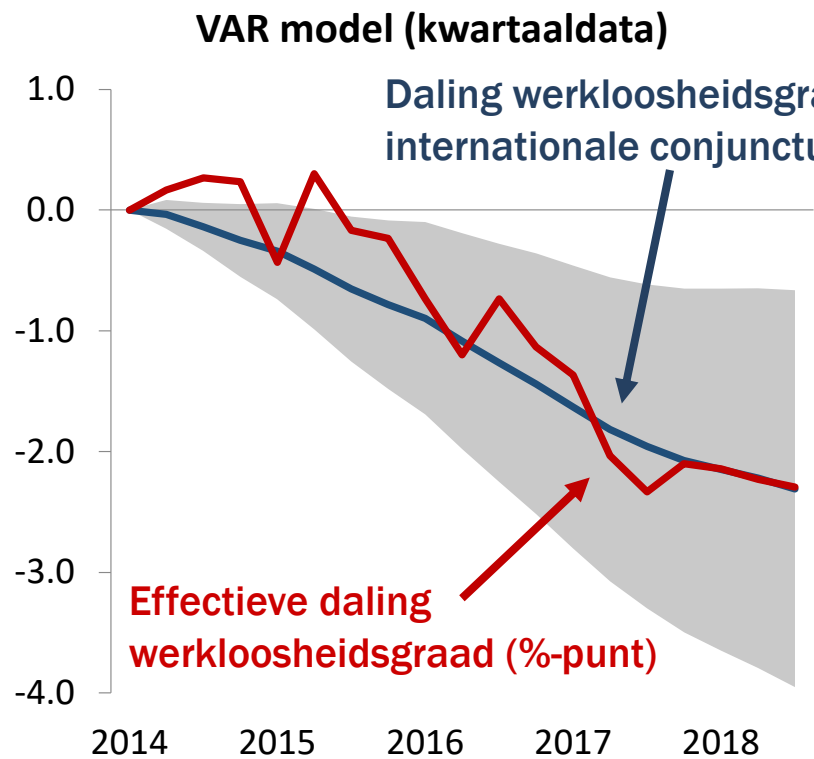
- Voor model met jaardata zelfs "significant" minder nieuwe jobs dan er normaal bij internationale conjunctuur bijkomen

**222.000 extra jobs tussen
2014 en 2018 (jaardata)**

Met dank aan internationale conjunctuur

- Ook daling van werkloosheidsgraad sinds aanvang regeerperiode kan volledig verklaard worden door internationale conjunctuur

Minder jobcreatie dan in buurlanden

Cumulatieve jobgroei 2014-2018

EU28	5.3%
Euro area	5.5%
Belgium	4.8%

} Verschil > 30.000 jobs

1 Malta	21.2%	16 United Kingdom	5.4%
2 Cyprus	14.1%	17 Austria	5.2%
3 Ireland	13.4%	18 Germany	5.0%
4 Luxembourg	12.6%	19 Belgium	4.8%
5 Spain	10.0%	20 Switzerland	4.7%
6 Hungary	9.5%	21 Greece	4.4%
7 Slovenia	8.9%	22 Finland	4.1%
8 Portugal	8.5%	23 Italy	4.0%
9 Slovakia	8.5%	24 Poland	4.0%
10 Sweden	7.4%	25 Lithuania	3.8%
11 Estonia	7.0%	26 Norway	3.2%
12 Netherlands	6.7%	27 France	3.0%
13 Denmark	6.3%	28 Latvia	2.7%
14 Czechia	6.1%	29 Bulgaria	2.5%
15 Croatia	5.8%	30 Romania	0.4%

Minder jobcreatie dan in buurlanden

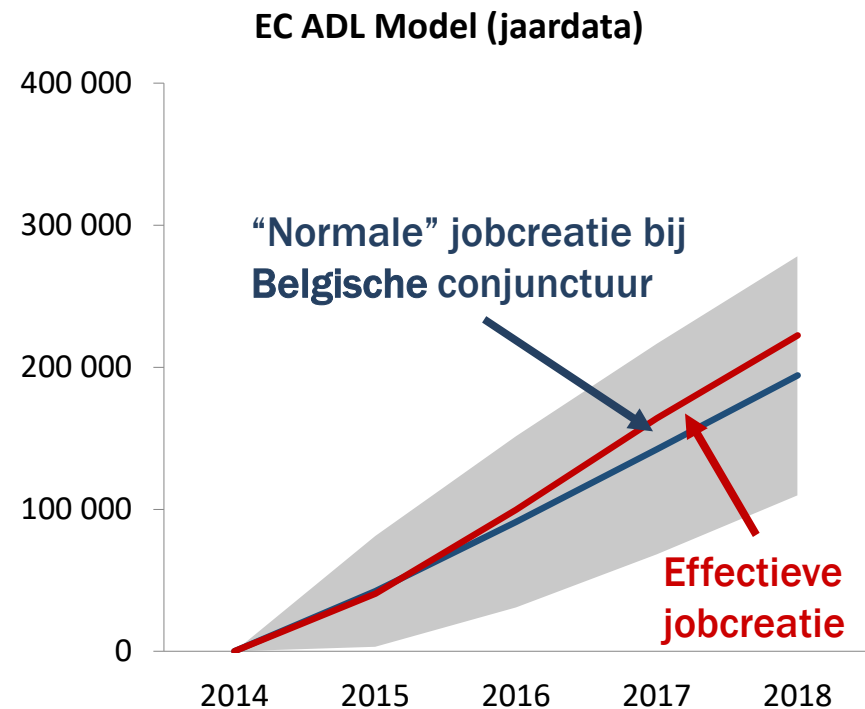
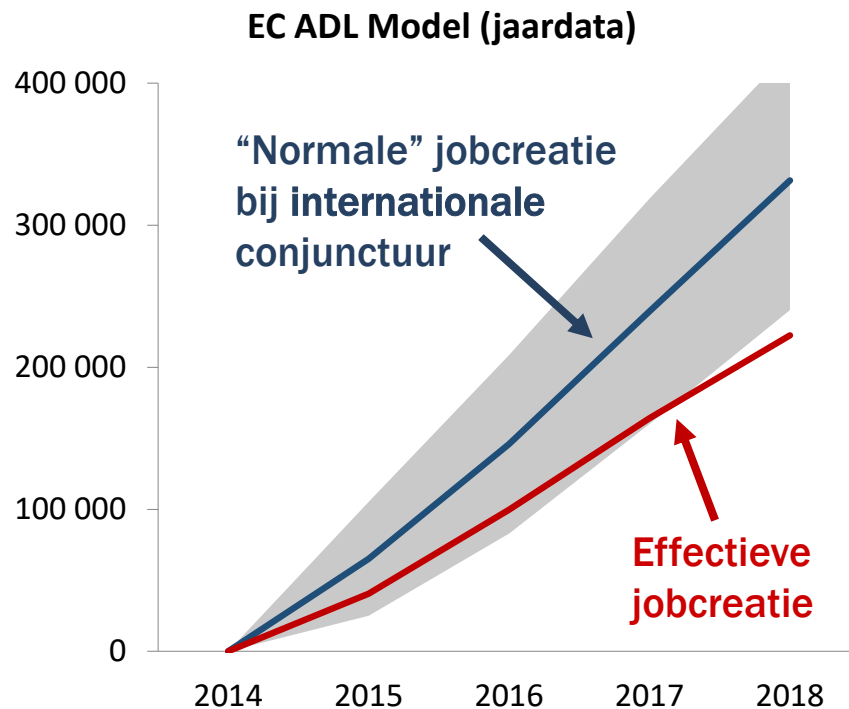
- Ranking minder rooskleurig indien we ook rekening houden met feit dat bevolking op beroepsleeftijd bij ons meer is toegenomen dan buurlanden

Toename werkgelegenheidsgraad (15-74j) 2014-2018 (%-punt)

EU28	2.9		
Euro area	2.9	} Verschil >90.000 jobs	
Belgium	1.7		
1 Lithuania	6.3	16 Poland	3.5
2 Hungary	6.0	17 Netherlands	3.0
3 Malta	5.6	18 Germany	2.6
4 Portugal	5.5	19 Italy	2.5
5 Latvia	5.3	20 Sweden	2.3
6 Spain	5.3	21 Austria	2.1
7 Bulgaria	5.2	22 United Kingdom	2.1
8 Slovenia	5.1	23 Denmark	2.1
9 Slovakia	5.0	24 Romania	2.0
10 Estonia	5.0	25 Finland	1.8
11 Cyprus	4.9	26 Belgium	1.7
12 Ireland	4.7	27 Luxembourg	1.2
13 Greece	4.6	28 Switzerland	1.1
14 Czechia	4.4	29 France	0.4
15 Croatia	4.4	30 Norway	-1.0

Jobcreatie en Belgische conjunctuur

- Effectieve jobcreatie consistent met Belgische BBP-groei (zelfs redelijk arbeidsintensief): volgens schatting zijn er ± 28.000 jobs meer bijgekomen dan normale jobgroei bij Belgische BBP

- NB: voor mythe over “arbeidsintensieve groei”, zie verderop in presentatie

Jobcreatie en Belgische conjunctuur

- Lagere jobgroei in vergelijking met internationale conjunctuur kan dus eventueel verklaard worden door lagere BBP-groei België
- **Kip of ei situatie:** Belgische werknemers produceren immers het Belgische BBP (samen met kapitaal, bepaald door arbeidsproductiviteit)

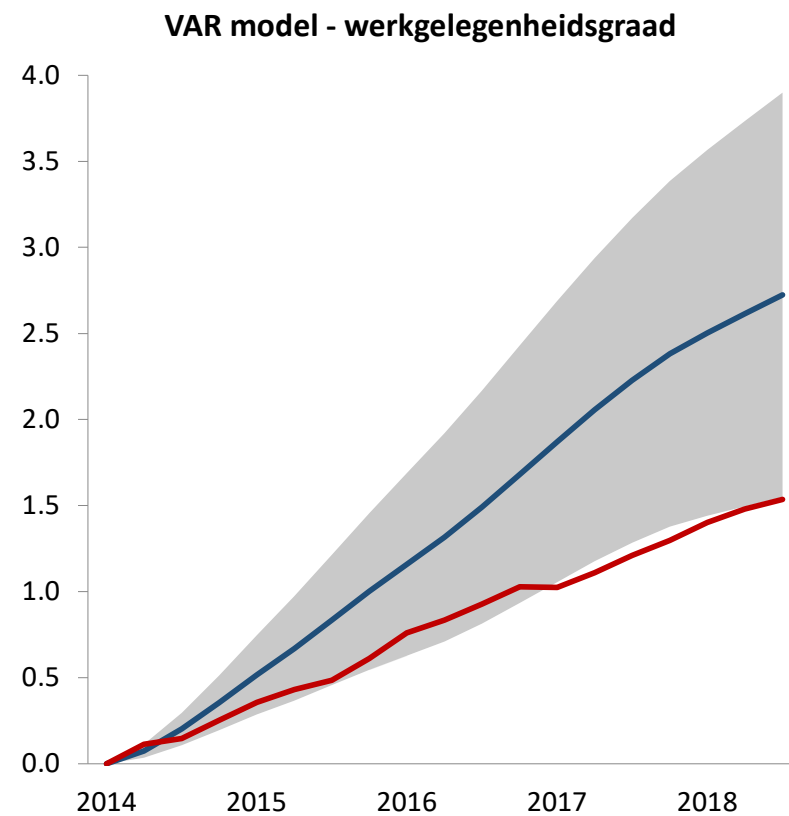
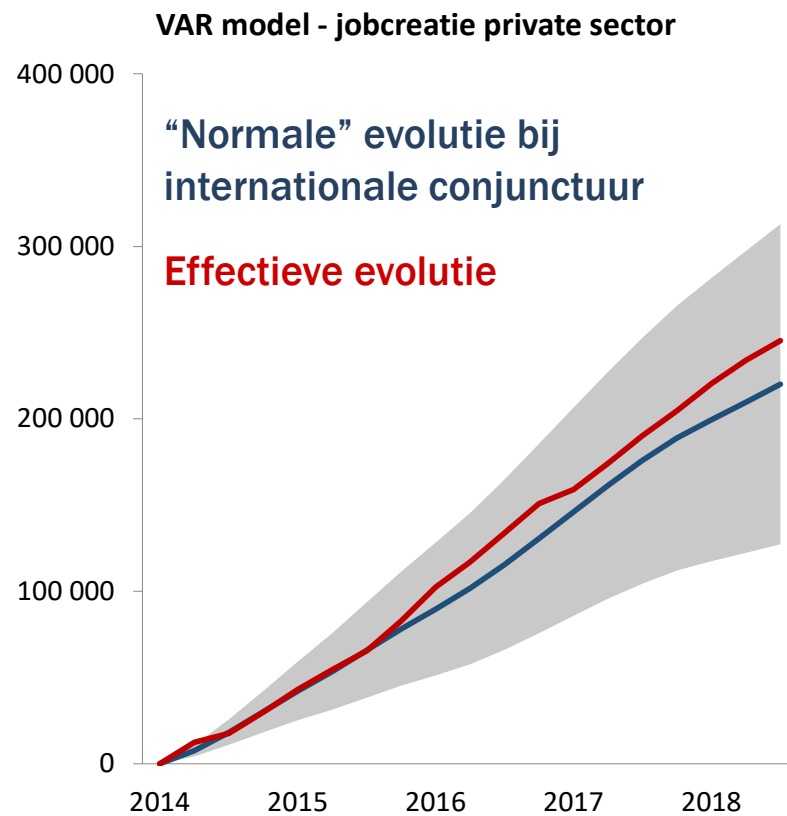
$$***BBP = arbeidsproductiviteit * werkgelegenheid***$$

- Minder jobcreatie kan **gevolg** zijn van lagere BBP-groei: bedrijven hebben minder werknemers nodig om aan de vraag te voldoen (indien geaggregeerde vraag minder stijgt dan arbeidsproductiviteit)
- Onvoldoende jobcreatie kan **oorzaak** zijn van lagere BBP-groei: minder productie (BBP) omdat er onvoldoende werknemers aan de slag zijn
- Het is bijgevolg zinloos om jobcreatie te evalueren louter op basis van Belgische BBP-groei: wordt vervolgd verderop in presentatie

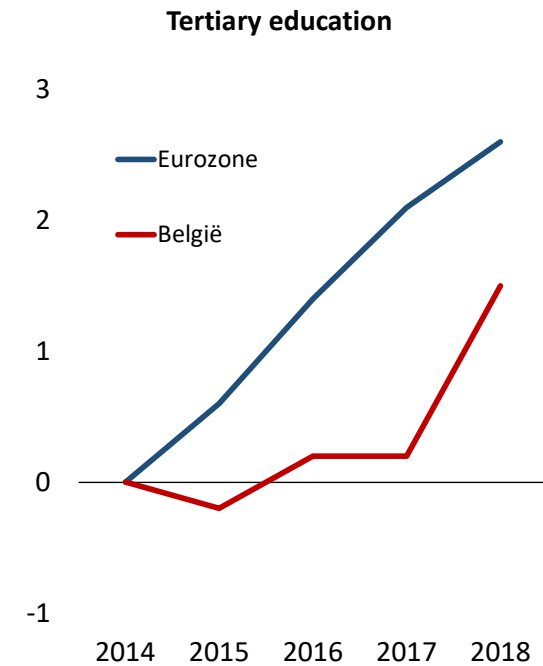
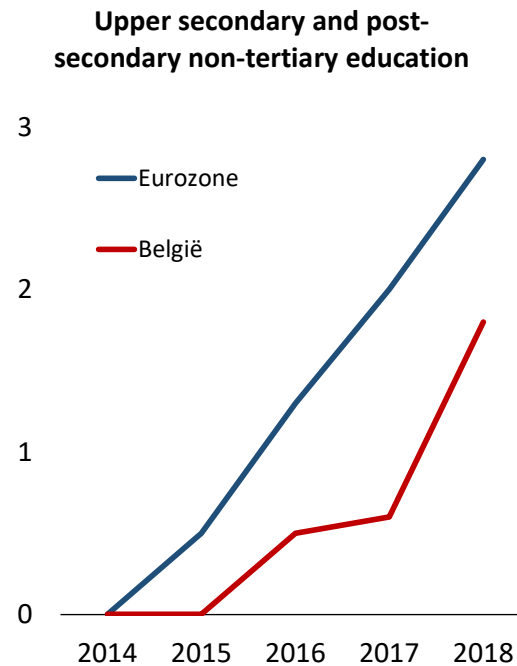
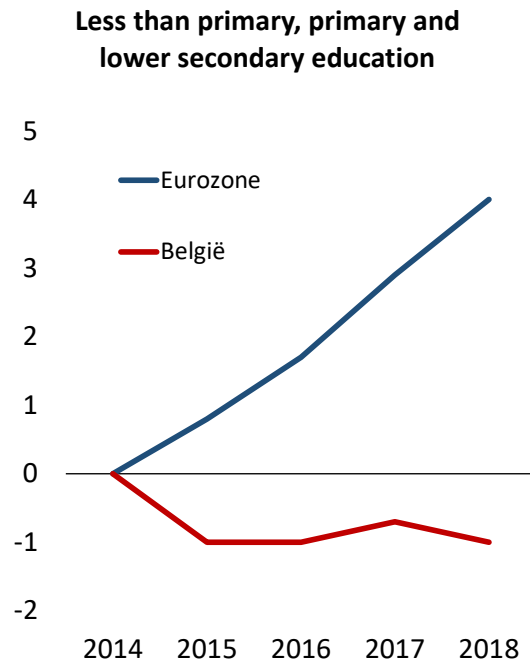
Opmerkingen

- Prestatie qua jobcreatie door internationale conjunctuur beter in privésector, doch minder qua werkgelegenheidsgraad

Opmerkingen

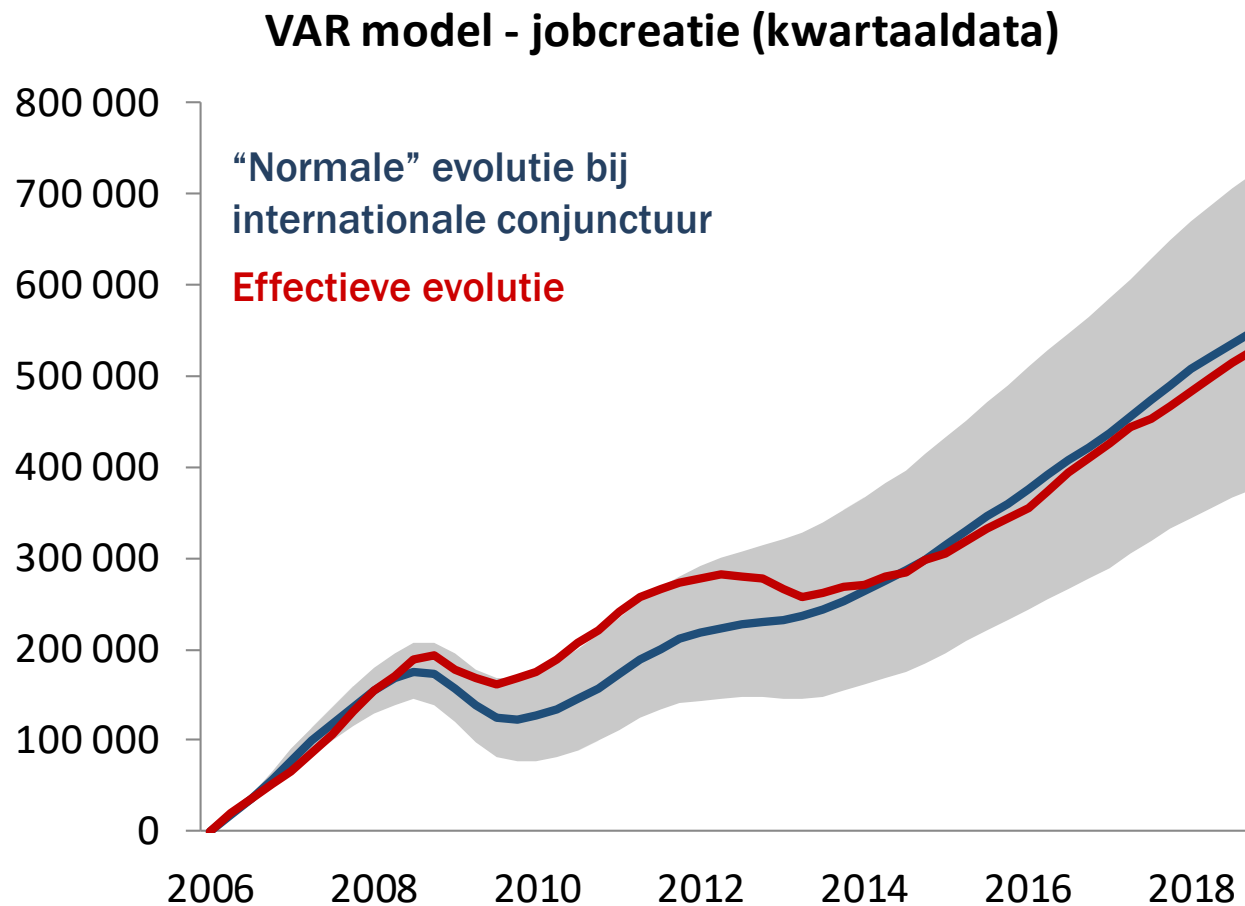
- Volgens Eurostat Labor Force Survey zit het probleem van beperkte toename werkgelegenheidsgraad vooral bij laaggeschoolde werknemers
  - Opvallend aangezien taxshift op die categorie gericht was

Bron: Eurostat, evolutie werkgelegenheidsgraad t.o.v. 2014, %-punt

Opmerkingen

- Bij jobcreatie zien we dat er minder jobs verdwenen zijn tijdens de crisisperiode (simulatie vanaf 2006) dan normaal het geval is in recessie

Conclusie

- Er zijn veel jobs bijgekomen, maar jobgroei was lager dan buurlanden en kan volgens schattingen volledig door internationale conjunctuur verklaard worden en situatie voor start regeerperiode
  - Bij zelfde jobgroei als gemiddelde eurozone, zouden er >30.000 meer jobs zijn bijgekomen dan nu het geval was
    - Ondanks demografische bonus: bij zelfde toename werkgelegenheidsgraad als gemiddelde eurozone, zouden er >90.000 jobs meer dan nu zijn bijgekomen
  - Volgens historische "gemiddelde" impact internationale conjunctuur (VAR-model) zouden er ± 36.000 jobs meer zijn bijgekomen

Conclusie

- T.o.v. andere landen slagen we er veel minder goed in om toename bevolking op arbeidsleeftijd te vertalen in jobs: prestatie werkgelegenheidsgraad stuk minder dan jobcreatie
- Lagere jobgroei kan eventueel verklaard worden door lagere BBP-groei: er was normale jobcreatie op basis van evolutie Belgische BBP
  - **Kip of ei situatie:** is er minder jobcreatie door lagere BBP-groei (vraagzijde economie), of is het BBP minder gegroeid door onvoldoende jobcreatie (aanbodzijde economie)?
- Globaal kunnen we op basis van aanbodzijde de 1,9%-punt lagere BBP-groei t.o.v. eurozone verklaren door 1,2%-punt lagere productiviteitsgroei en 0,7%-punt lagere jobcreatie

Mythe van "arbeidsintensieve" groei

Arbeidsintensiteit groei

- Sommigen beweren dat arbeidsintensieve groei België teken van gezonde economie is en veel jobcreatie, maar dat is een misverstand: aan de top van deze ranking staan niet bepaald voorbeeldlanden...

Arbeidsintensiteit groei 2014-2018

EU28	0.60		
Euro area	0.66		
Belgium	0.75		
1 Greece	1.61	16 Austria	0.62
2 Luxembourg	1.23	17 Slovenia	0.60
3 Portugal	1.00	18 Slovakia	0.57
4 Cyprus	0.95	19 France	0.51
5 Italy	0.89	20 Croatia	0.50
6 Spain	0.81	21 Finland	0.49
7 Belgium	0.75	22 Estonia	0.49
8 Denmark	0.75	23 Norway	0.48
9 United Kingdom	0.73	24 Czechia	0.40
10 Malta	0.72	25 Lithuania	0.31
11 Netherlands	0.69	26 Ireland	0.29
12 Switzerland	0.66	27 Poland	0.23
13 Germany	0.65	28 Latvia	0.18
14 Hungary	0.64	29 Bulgaria	0.17
15 Sweden	0.64	30 Romania	0.02

Arbeidsintensiteit groei

- BBP-groei bestaat immers uit twee componenten: jobgroei (nieuwe werknemers) en productiviteitsgroei (vnl. bestaande werknemers)

$$\Delta BBP \approx \Delta jobs + \Delta prod$$

- BBP-groei is arbeidsintensiever bij toename van jobgroei ($\Delta jobs \uparrow$): impliceert hogere BBP-groei en is teken van gezonde economie
  - NB: nieuwe werknemers zijn vaak minder productief (waardoor de productiviteitsgroei vermindert), maar dat is geen probleem: extra job zal netto ALTIJD het BBP verhogen
- BBP-groei wordt ook arbeidsintensiever bij daling productiviteitsgroei ($\Delta prod \downarrow$): impliceert lagere BBP-groei en is geenszins teken van gezonde economie

Arbeidsintensiteit groei

- België zit duidelijk in verkeerde kamp: zowel jobgroei, productiviteitsgroei en BBP-groei zitten onder het Europese gemiddelde

	jobgroei	productiviteit	BBP-groei	Arbeidsintensiteit
Eurozone	5.5%	2.7%	8.2%	0.66
België	4.8%	1.5%	6.3%	0.75
Italië	4.1%	0.5%	4.6%	0.89
Spanje	10.5%	2.5%	13.0%	0.81

- Reden voor arbeidsintensievere groei is dat we qua jobgroei "minder ver" onder het gemiddelde zitten dan qua productiviteitsgroei...
- Dit is ook het geval voor Italië (en bijvoorbeeld Griekenland)
- Spanje (en bv. Luxemburg) heeft ook arbeidsintensieve groei, doch bovengemiddelde jobgroei en BBP-groei: gezonde situatie (voor deze periode althans)

Conclusie

- **Belgische groei is arbeidsintensief: niet omdat er veel banen gecreëerd worden, maar omdat we weinig groeien door lage arbeidsproductiviteit**
  - **Onze arbeidsintensieve groei is dus geenszins een teken van een gezonde economie met goed functionerende arbeidsmarkt**
- **Gebrek aan jobcreatie heeft zelfs bijgedragen tot lagere groei in vergelijking met andere landen**
- **Hetzelfde geldt overigens voor arbeidsintensieve groei in vergelijking met verleden: die is het gevolg van huidige lage productiviteitsgroei**

Competitiviteit

Herstelregering

- **Vertraging productiviteitsgroei is een probleem waar we al een tijdje mee kampen (al is tijdens regeerperiode weinig gedaan om tij te keren)**
  - ...maar lagere jobgroei in vergelijking met andere landen en op basis van internationale conjunctuur is verrassend aangezien *jobs, jobs, jobs* de hoofdprioriteit waren van de regering
- **Er was bv. de indexsprong, taxshift en loonmatiging bovenop index**
- **De vraag die we in dit deel van de presentatie stellen: heeft het competitiviteitsbeleid dan niet gewerkt? Staat er een olifant in de kamer die jobcreatie heeft afgeremd?**

Loonkosten minder gestegen dan in buurlanden!

- Loonkosten zijn wel degelijk veel minder gestegen dan in buurlanden

Cumulatieve stijging loonkost per gewerkt uur 2014-2018

EU28	5.7%		
Euro area	5.7%	} 2.2%	
Belgium	3.9%		
1 Norway	-4.2%	16 Croatia	8.3%
2 Greece	-2.6%	17 Austria	8.6%
3 Sweden	-1.8%	18 Germany	9.9%
4 Cyprus	-1.4%	19 Switzerland	10.1%
5 United Kingdom	0.4%	20 Malta	11.0%
6 Spain	2.1%	21 Poland	13.6%
7 Finland	2.4%	22 Slovenia	15.9%
8 Italy	2.6%	23 Hungary	17.5%
9 Belgium	3.9%	24 Slovakia	20.1%
10 Netherlands	4.4%	25 Lithuania	26.6%
11 France	4.8%	26 Estonia	26.8%
12 Portugal	6.3%	27 Bulgaria	27.0%
13 Ireland	6.8%	28 Czechia	27.0%
14 Luxembourg	8.0%	29 Latvia	32.8%
15 Denmark	8.2%	30 Romania	39.0%

Loonkosten minder gestegen dan in buurlanden!

- Indien we ook rekening houden met productiviteitsgroei werknemers (loonkosten per eenheid product), is competitiviteitswinst beperkter

Cumulatieve stijging loonkosten per eenheid product 2014-2018

EU28	2.2%
Euro area	3.1%
Belgium	2.3%

} 0.8%

1 Ireland	-17.3%	16 Slovenia	5.5%
2 Cyprus	-2.8%	17 Norway	6.0%
3 Croatia	-2.8%	18 Sweden	6.4%
4 Finland	-2.0%	19 Portugal	6.5%
5 Switzerland	-0.7%	20 Germany	7.0%
6 Spain	0.3%	21 United Kingdom	7.2%
7 Greece	0.8%	22 Slovakia	10.2%
8 Malta	0.9%	23 Luxembourg	10.3%
9 Netherlands	2.2%	24 Czechia	12.1%
10 Italy	2.2%	25 Hungary	13.0%
11 France	2.3%	26 Bulgaria	15.1%
12 Belgium	2.3%	27 Estonia	17.7%
13 Denmark	4.6%	28 Latvia	17.7%
14 Austria	5.1%	29 Lithuania	20.0%
15 Poland	5.4%	30 Romania	25.7%

Waarom zien we geen extra banengroei?

- Er was duidelijk loonmatiging t.o.v. buitenland, en toch zijn er minder jobs bijgekomen dan buurlanden en in beste geval evenveel als internationale conjunctuur (en lange-termijn evolutie) er normaal creëert
- Talrijke studies concluderen ook dat taxshift/indexsprong veel jobs zou moeten gecreëerd hebben...
  - ...maar al deze studies maken voorspelling van aantal jobs die er normaal zouden moeten zijn bijgekomen door loonmatiging (op basis van verleden), wat geenszins betekent dat dit effectief het geval was
  - Ook het VAR-model kan hiervoor gebruikt worden: loonmatiging tijdens regeerperiode zou volgens het model tot ± 61.000 extra jobs moeten hebben geleid BOVENOP jobcreatie internationale conjunctuur, maar die jobs zijn er in praktijk dus niet bijgekomen

Waarom zien we geen extra banengroei?

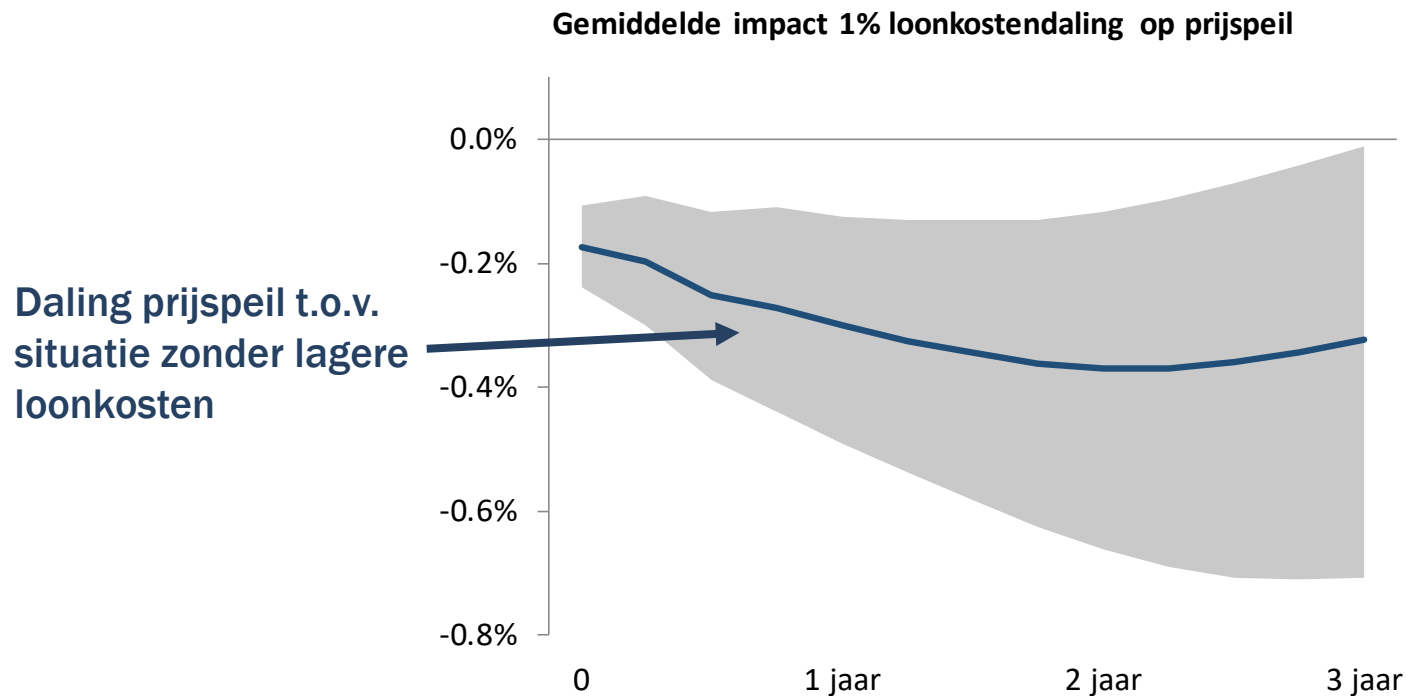
- Vraag die nooit gesteld wordt: waar zijn deze “missing jobs”???
  - Ofwel heeft loonmatiging niet vooropgestelde jobs gecreëerd ofwel was jobcreatie internationale conjunctuur minder dan normaal, maar beide komen op zelfde neer: er zijn te weinig banen gecreëerd op basis van internationale conjunctuur & loonmatiging samen
  - Als lagere Belgische BBP-groei t.o.v. buitenland reden is, verschuift de vraag alleen maar: waarom heeft loonmatiging onze binnenlandse economie niet gestimuleerd en bengelen we aan staart euroklas?

Plausibele verklaring missing jobs

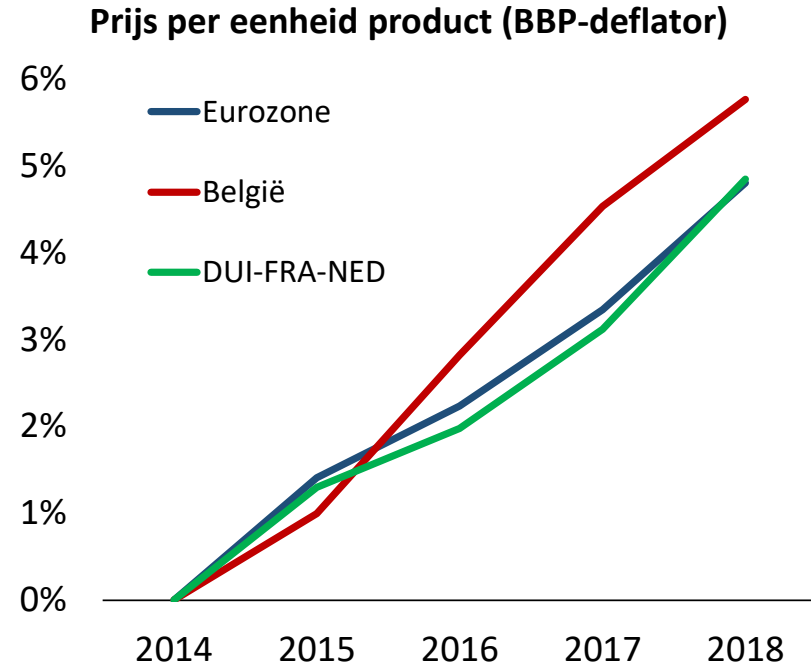
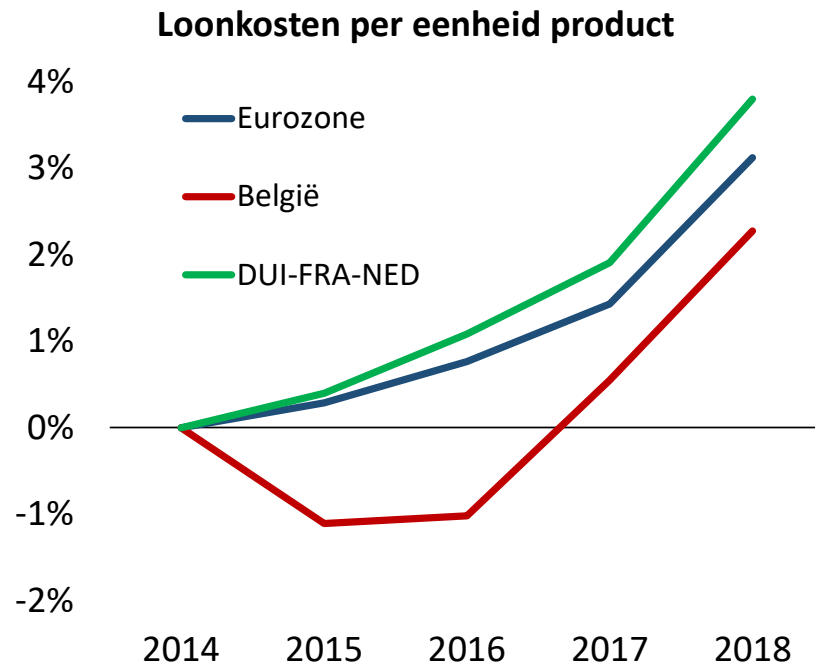

- Belangrijk voor banengroei bij loonmatiging is dat lagere loonkosten (deels) doorgerekend worden in prijzen => lagere prijzen stimuleert de vraag waardoor extra werknemers nodig zijn om meer te produceren
  - Volgens VAR-model (en zowat alle macro-economische modellen – bv. Planbureau & NBB) was dit in verleden (gemiddeld) ook het geval

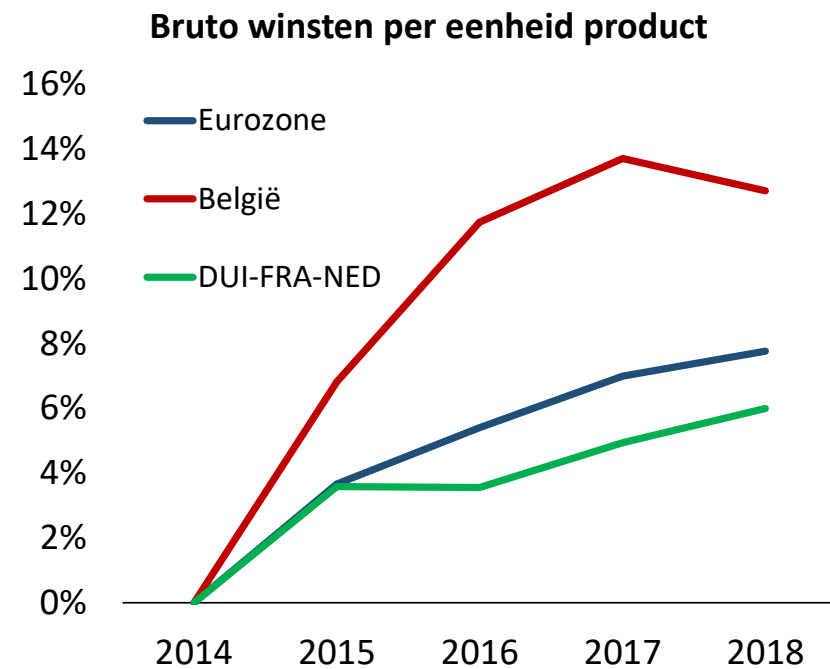
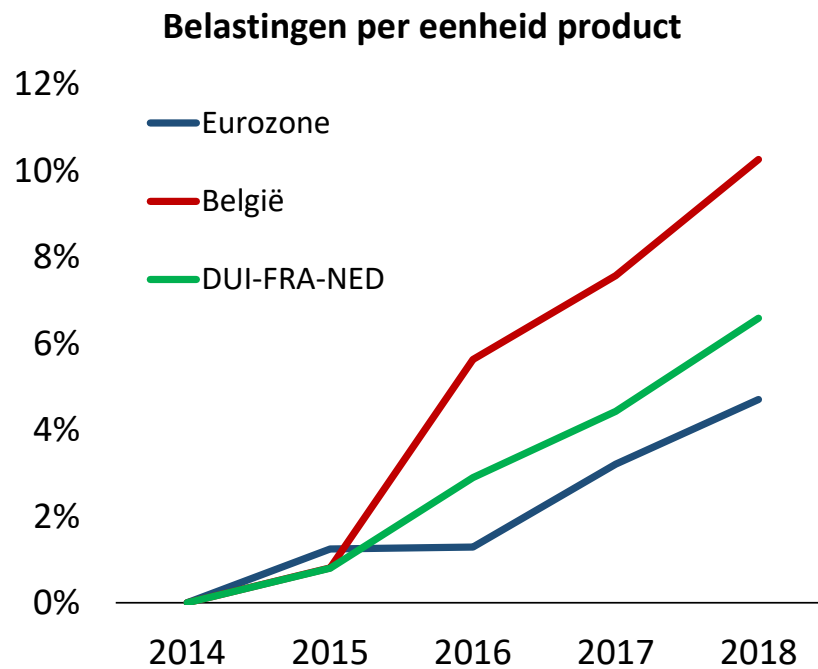
Plausibele verklaring missing jobs

- Bedrijven hebben tijdens regeerperiode lagere loonkosten gemiddeld(!) echter NIET doorgerekend in de prijzen, integendeel
  - Terwijl loonkosten per eenheid product in België minder zijn gestegen t.o.v. buurlanden, is de prijs per eenheid product (BBP deflator = prijs Belgische toegevoegde waarde) meer gestegen dan in buurlanden

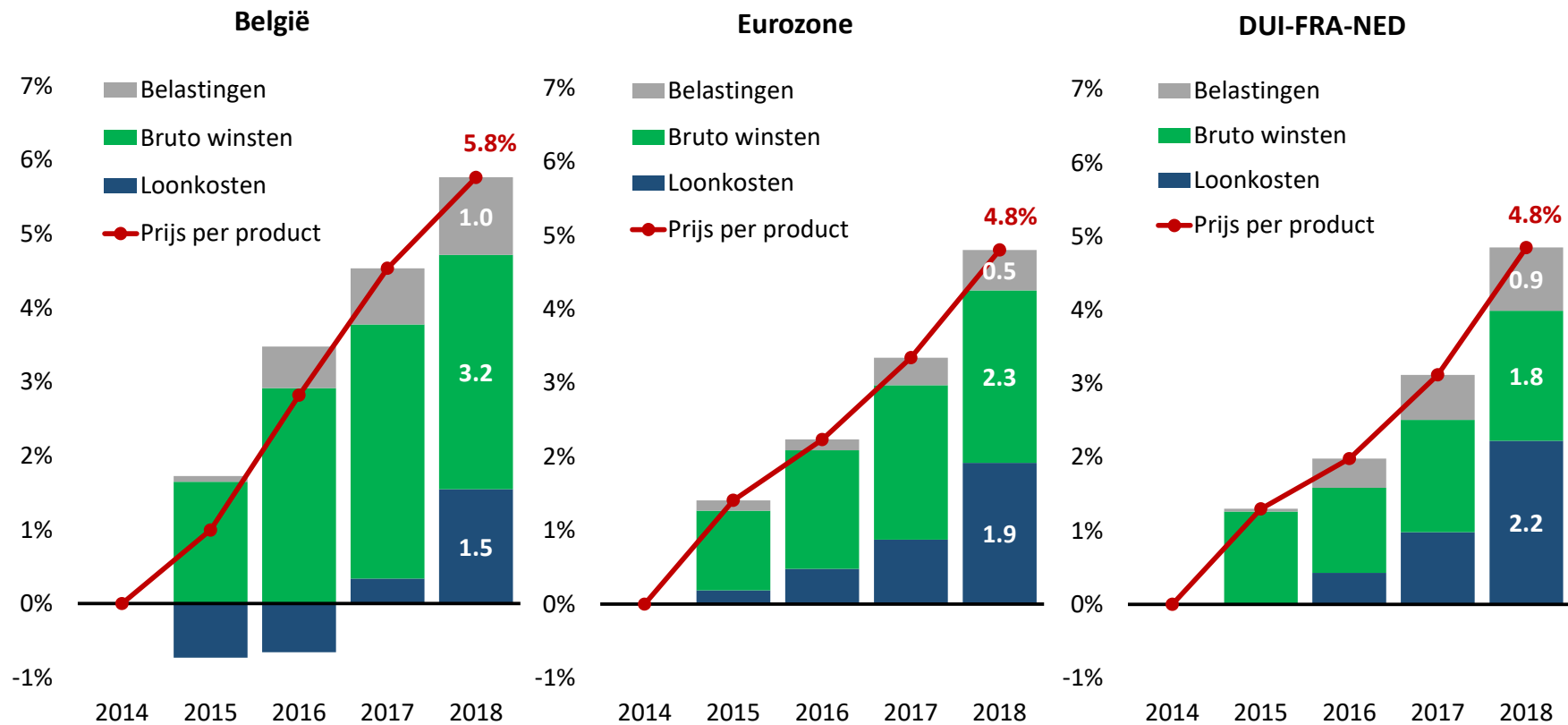
Plausibele verklaring missing jobs

- De prijs per eenheid product (BBP deflator) wordt ook bepaald door de bruto winstmarge (bruto exploitatieoverschot en gemengd inkomen) en belastingen op het product (BTW en accijnzen min subsidies), en die zijn beide bij ons veel meer gestegen dan in buurlanden

Plausibele verklaring missing jobs

- Uiteindelijk (gewogen) bijdrage van drie componenten op evolutie prijzen in vergelijking met buurlanden

- T.o.v. buurlanden is nadeel impact stijging bruto winstmarges op prijzen ongeveer het dubbele van voordeel loonkostendaling

Plausibele verklaring missing jobs

- Voordeel lagere loonkosten in vergelijking met buurlanden werd meer dan volledig teniet gedaan door hogere bruto winstmarges, waardoor de prijzen tijdens regeerperiode zijn gestegen i.p.v. gedaald t.o.v. buurlanden
  - NB: dit kan niet het gevolg zijn van hogere inputkosten (import of olie), want dit gaat louter over de (Belgische) toegevoegde waarde
  - Sterkere prijsstijging ook deels gevolg van hogere belastingen per product (verhogen BTW en accijnzen in kader van taxshift)
  - Zonder prijs-verlagend effect competitiviteitsbeleid zal vraag niet toenemen en kunnen bedrijven geen extra volume verkopen, waardoor er geen extra werknemers nodig zijn om meer te produceren
    - Hogere prijzen t.o.v. buurlanden impliceert zelfs omgekeerde effect: vraag zal dalen waardoor er banen vernietigd worden

Plausibele verklaring missing jobs

- Enige resterende mogelijke impact van loonmatiging op jobcreatie is substitutie kapitaal door arbeid in productieproces (= meer arbeid en minder kapitaal om zelfde hoeveelheid goederen te produceren)
  - Dat effect is (zeker op korte termijn) beperkt: kan nauwelijks hebben bijgedragen aan huidige jobcreatie
    - Bedrijven gaan machines niet terug vervangen door werknemers om evenveel (of minder gezien de prijsstijging) te produceren
    - Substitutie kan enkel gebeuren door investeringen uit te stellen (bv. uitstel van digitalisering) om minder werknemers af te danken
    - Mogelijk effect was in ieder geval onvoldoende om jobvernietiging door hogere prijzen te compenseren (gezien totale jobcreatie minder dan normaal was)

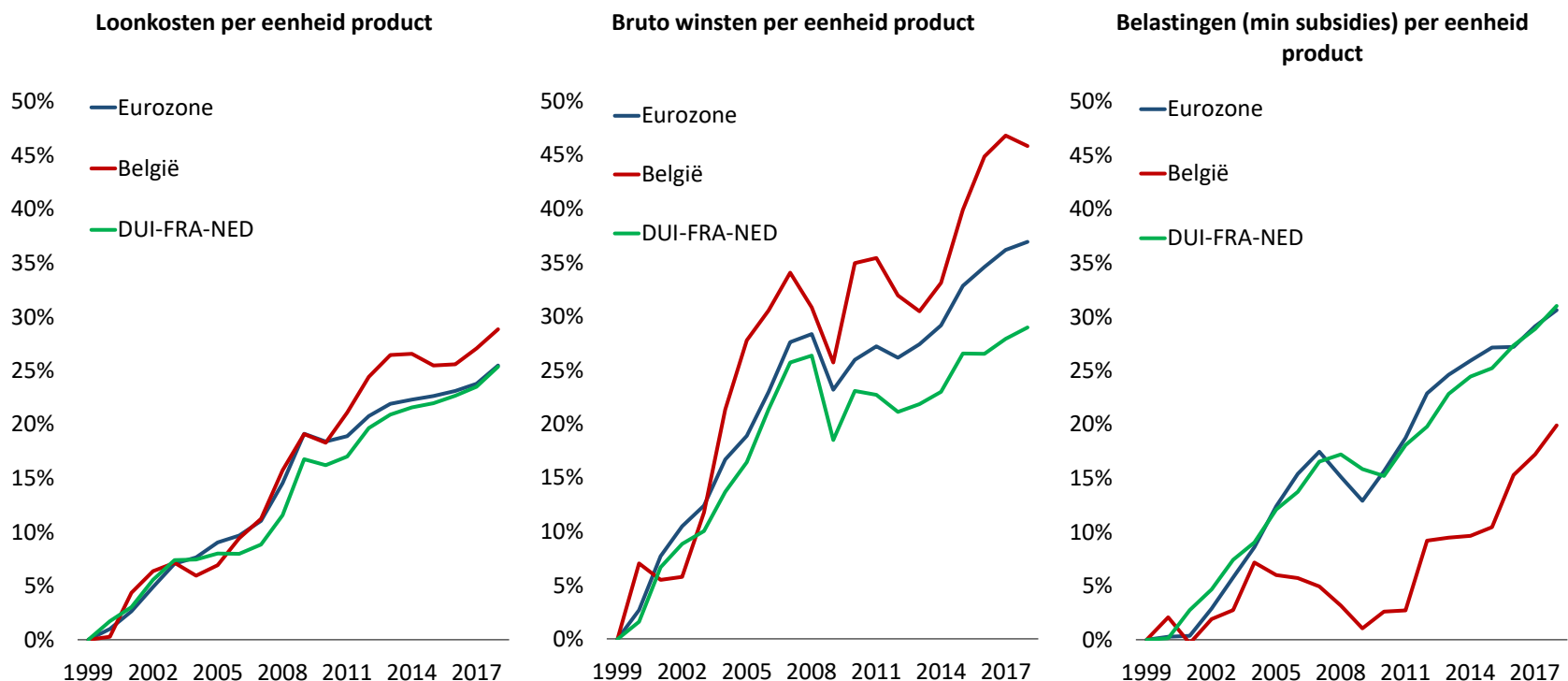
Opmerkingen

- Pro memorie om misverstanden te vermijden, de BBP-deflator bestaat uit:
  - Loonkosten per eenheid product: alle (bruto) vergoedingen arbeid, inclusief bijdragen sociale zekerheid
  - Belastingen per eenheid product: belastingen op productie en import (dus niet belastingen op arbeid en kapitaal – wel accijnzen en btw) min subsidies aan bedrijven
  - **Bruto winsten per eenheid product:** vergoeding kapitaal vóór afschrijvingen, rentebetalingen en belastingen op winst (vennootschapsbelastingen en roerende voorheffing)
    - Gaat dus over 1) bruto marge en 2) niet over (totale) winsten door meer volume te verkopen of verhoging kapitaalproductiviteit

Opmerkingen

- **Stijging bruto winsten per product in vergelijking met buurlanden is geen inhaalbeweging (integendeel), terwijl belastingen (min subsidies) op productie over langere periode minder zijn gestegen dan in buurlanden**

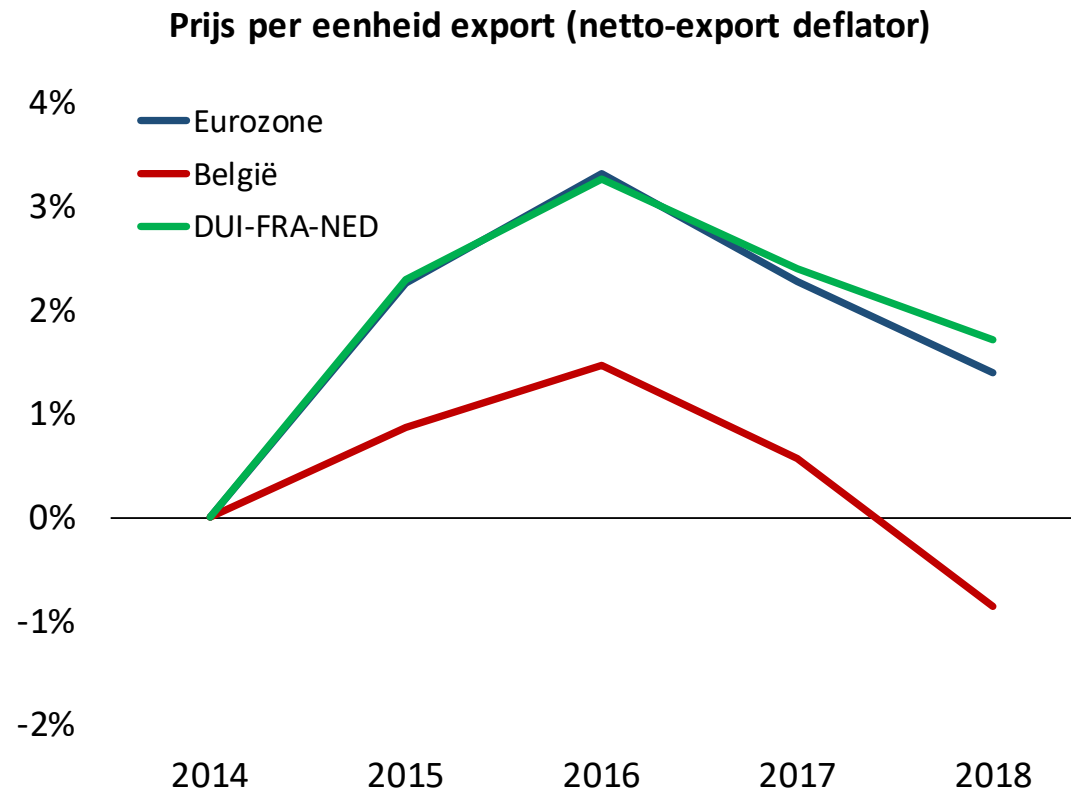
- **NB: stijging subsidies is reden mindere stijging “belastingen–subsidies“**

Opmerkingen

- Dit geldt (weliswaar voor deze regeerperiode) NIET voor exportbedrijven: exportprijzen zijn wel degelijk minder gestegen dan in buurlanden

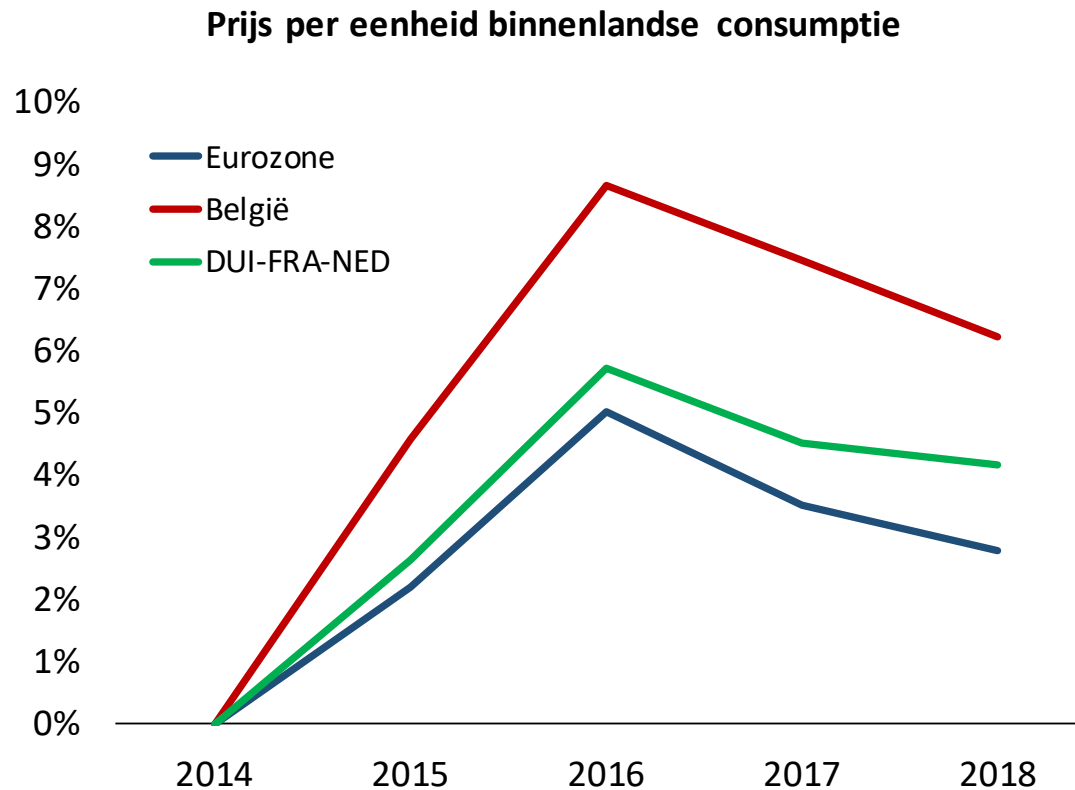

- NB: dit is een benadering (verschil evolutie exportdeflator en importdeflator); conclusie gelijkaardig voor deflator zelf

Opmerkingen

- Het zijn de prijzen van in het binnenland geproduceerde goederen en diensten voor binnenlandse consumptie die zijn gestegen t.o.v. andere landen

- NB: dit is een benadering (verschil evolutie consumptie- en importdeflator); conclusie gelijkaardig voor deflator zelf

Opmerkingen

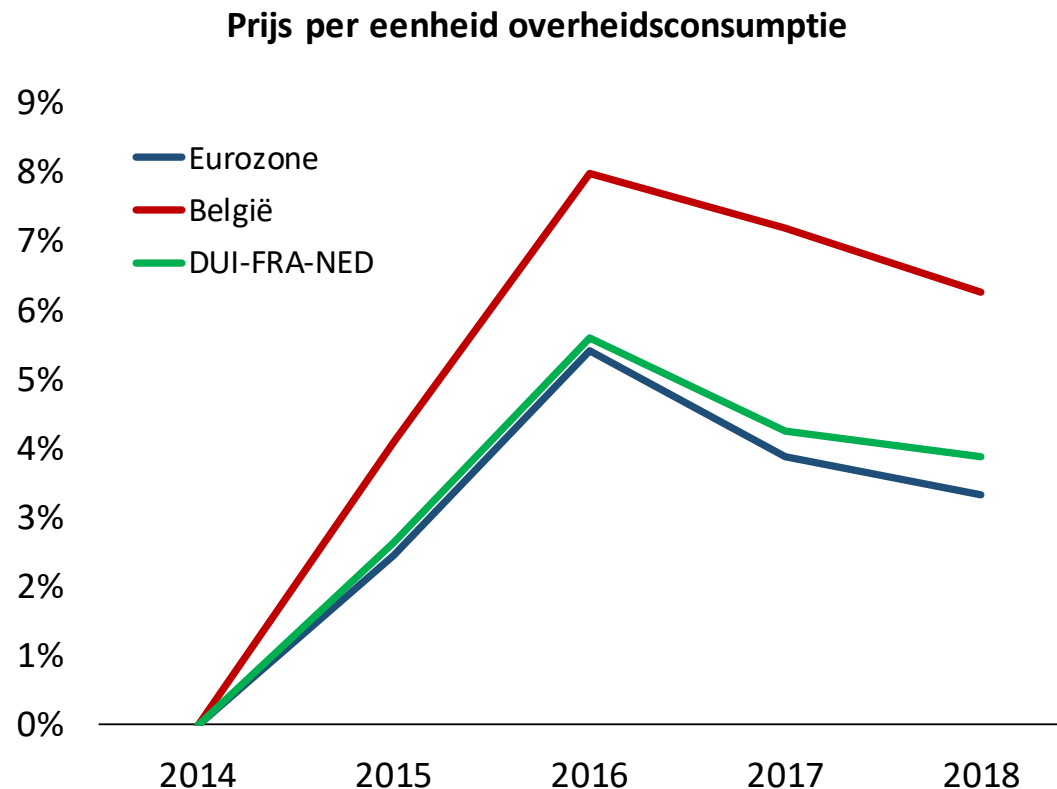

- Het zijn de prijzen van in het binnenland geproduceerde goederen en diensten voor binnenlandse consumptie die zijn gestegen t.o.v. andere landen
  - Voorbeelden van sectoren waar prijzen tijdens regeerperiode **meer dan gemiddeld zijn gestegen** door hogere bruto marges, en waar er verhoudingsgewijs **weinig jobs** zijn bijgekomen: horeca, financiële sector, informatie & communicatie (media), bouw
    - NB: op basis van (beperkte) data periode 2015-2017
- Ook (consumptie)belastingen hebben bijgedragen aan hogere prijzen t.o.v. buitenland: dit was bijvoorbeeld geval voor alcohol, tabak, elektriciteit-gas-water

Opmerkingen

- Prijzen per eenheid overheidsconsumptie zijn ondanks lagere loonkosten eveneens meer gestegen dan in buurlanden

- NB: dit is een benadering (verschil evolutie overheidsconsumptie- en importdeflator); conclusie gelijkaardig voor deflator zelf

Conclusie

- **Loonkosten zijn tijdens regeerperiode minder gestegen dan in buurlanden, mede dankzij aantal beleidsmaatregelen regering-Michel**
  - Volgens meerdere studies zou dat normaal (op basis van gemiddelde in verleden) tot meer jobs moeten hebben geleid, maar geen enkele studie heeft nagegaan of dit effectief het geval was
  - Volgens mijn schattingen zijn er niet meer jobs bijgekomen dan normaal door internationale conjunctuur, laat staan dat er macro-economisch (gemiddeld) extra jobs zijn bijgekomen door loonmatiging
  - Consistent met ruwe cijfers: er zijn minder banen bijgekomen dan in buurlanden, terwijl loonkosten er meer zijn gestegen dan bij ons

Conclusie

- **Plausibele verklaring voor mindere jobcreatie is dat bruto winstmarges (en consumptiebelastingen) veel meer zijn gestegen dan in buurlanden**
  - **Hierdoor zijn prijzen van goederen en diensten in België geproduceerd meer gestegen dan in buurlanden (ondanks lagere loonkosten)**
  - **De hogere prijzen vormen een rem op de vraag naar Belgische producten, waardoor de toename van de productie en jobcreatie bij ons geringer is dan in de buurlanden**
    - **Heeft bijgevolg bijgedragen aan lagere Belgische BBP-groei**
  - **Dit geldt niet voor de exportsector (waar er wel jobs zouden kunnen zijn bijgekomen door loonmatiging), maar wordt gemiddeld teniet gedaan door stijging prijzen binnenlandse consumptie**

Conclusie

- **Waarom zijn bruto winstmarges binnenlandse consumptieproducten zoveel gestegen na loonmatiging, waardoor jobcreatie afgeremd wordt?**
  - **Is een open vraag die extra onderzoek vergt en een aandachtspunt voor nieuwe regering!**
  - **Het ligt niet aan afschrijvingen (gelijke evolutie buurlanden), meer investeringen (zijn minder gestegen dan in buurlanden) of hogere rentekosten (rente is voorbij jaren gedaald en zelfde als buurlanden)**
  - **Door verhoging roerende voorheffing (meer brutowinst nodig voor zelfde nettowinst)?**
    - **Maar wat dan met verlaging vennootschapsbelastingen?**

Conclusie

- **Waarom zijn bruto winstmarges binnenlandse consumptieproducten zoveel gestegen na loonmatiging, waardoor jobcreatie afgeremd wordt?**
  - **Uitzonderlijke omstandigheden?**
    - **Bijvoorbeeld witte kassa horeca, digitalisering financiële sector, ...**
  - **Gebrek aan concurrentie op binnenlandse markt (in tegenstelling tot exportbedrijven die lagere loonkosten wel hebben doorgerekend)?**
    - **Meest plausibele verklaring: ook NBB heeft bijvoorbeeld al meermaals gewezen op probleem van hogere inflatie van onze dienstensector en mogelijke rol gebrekkige concurrentie**

Conclusie

- **Waarom zijn bruto winstmarges binnenlandse consumptieproducten zoveel gestegen na loonmatiging, waardoor jobcreatie afgeremd wordt?**
  - **Aanbodzijde arbeidsmarkt (bedrijven willen aanwerven maar vinden geen werknemers met juiste profiel – waardoor ze marge verhogen)?**
    - **Job vacancy rate is tijdens regeerperiode met 1,2%-punt toegenomen (2,3% => 3,5%), terwijl dit in Eurozone 0,9%-punt was (in Duitsland 1,0%-punt en in Nederland 1,6%-punt)**
    - **Andere landen staat verder qua pensioenhervormingen: optrekken pensioenleeftijd heeft er aanbod arbeidskrachten doen toenemen en veel extra jobs gecreëerd ($\pm 10\%$ jobgroei eurozone zijn 65+)**
    - **Verskil t.o.v. andere landen zit vooral bij laaggeschoolde jobs**

Conclusie

- **Merk op: situatie is vergelijkbaar met ontsporen van loonkosten**
  - **Wanneer loonkosten meer stijgen dan arbeidsproductiviteit => toename loonkosten per eenheid product => prijzen stijgen (daling competitiviteit) => daling van vraag (en export) => daling BBP**
  - **Verhogen winstmarge zonder productiviteitsstijging => prijzen stijgen (daling competitiviteit) => daling van vraag (en export) => daling BBP**
  - **Bedrijven doen bijgevolg hetzelfde wat ze vakbonden vaak verwijten...**
- **Voor individueel bedrijf (in niet-competitieve markt) is het aantrekkelijk om prijzen te verhogen, maar als alle bedrijven dit doen wordt er een kleinere taart gebakken en gaan we er collectief op achteruit**

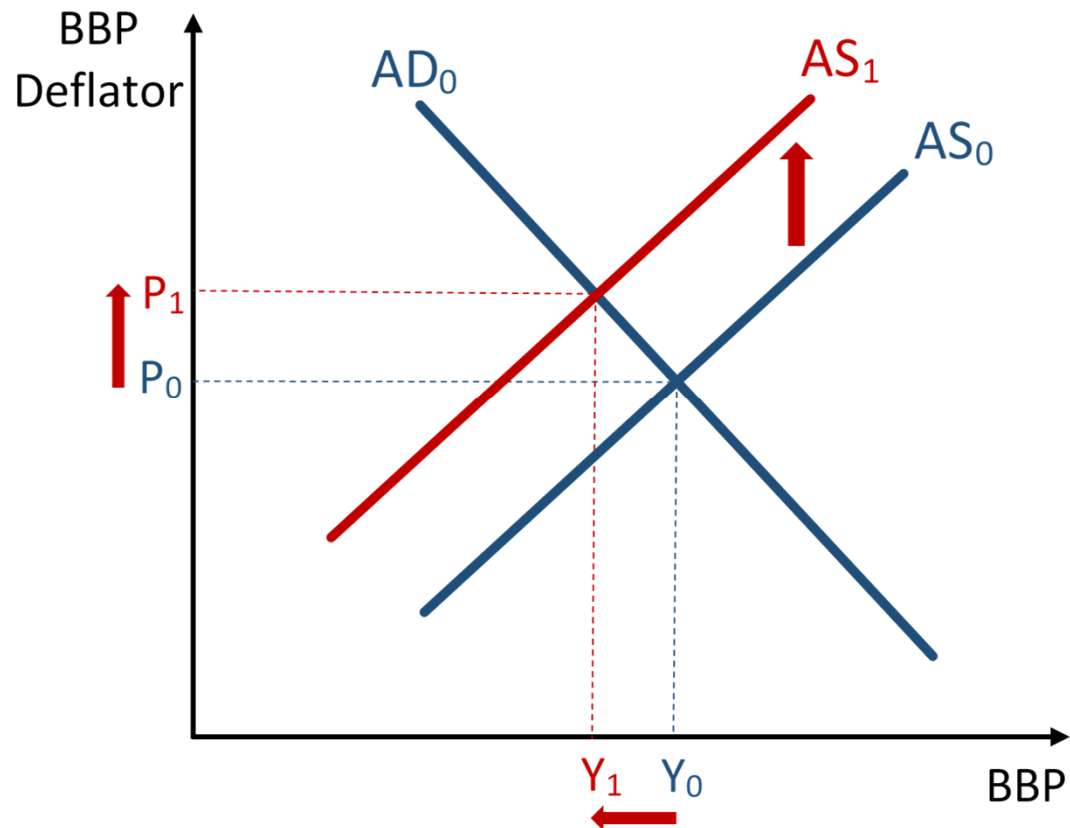
Economics 101

Grafische voorstelling van essentie

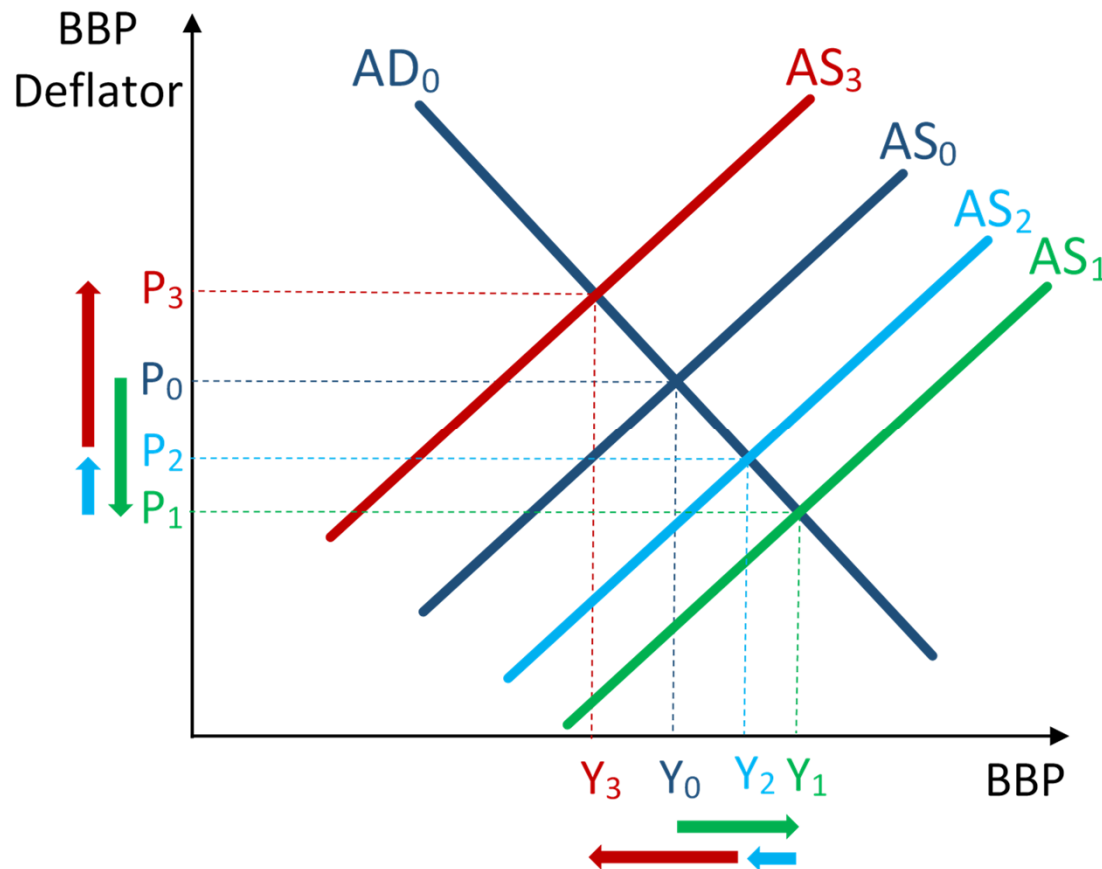

- Uit de cijfers bleek dat BBP-groei lager was dan buurlanden, terwijl de BBP-deflator meer is gestegen: betekent dat dominante probleem van zwakke prestatie een verschuiving van aanbodscurve is t.o.v. buurlanden

Grafische voorstelling van essentie

- Hoe neutralisering competitiviteitsbeleid door lagere productiviteitsgroei en verhogen winstmarges tot lager BBP leidt kan je als volgt voorstellen

0. Initiële situatie (=buitenland)

1. **Competitiviteitsbeleid t.o.v. buitenland (=indexsprong, taxshift, etc)**

2. **Competitiviteitsbeleid + lagere productiviteitsgroei (=loonkosten per eenheid product)**

3. **Competitiviteitsbeleid + lagere productiviteitsgroei + hogere winstmarges**

Conclusie

- Probleem van lagere BBP-groei is duidelijk aanbodzijde van economie

$$***BBP = arbeidsproductiviteit * werkgelegenheid***$$

1. Toename arbeidsproductiviteit was lager dan buurlanden
  2. Door verhogen van prijzen was ook de jobcreatie lager dan buurlanden
    - Effect was zodanig sterk dat dit het competitiviteitsbeleid van de regering teniet heeft gedaan
- NB: gezien het probleem aan de aanbodzijde ligt, is het misleidend om jobcreatie te evalueren op basis van Belgische BBP

Binnenlandse vraag

Vraagzijde van economie

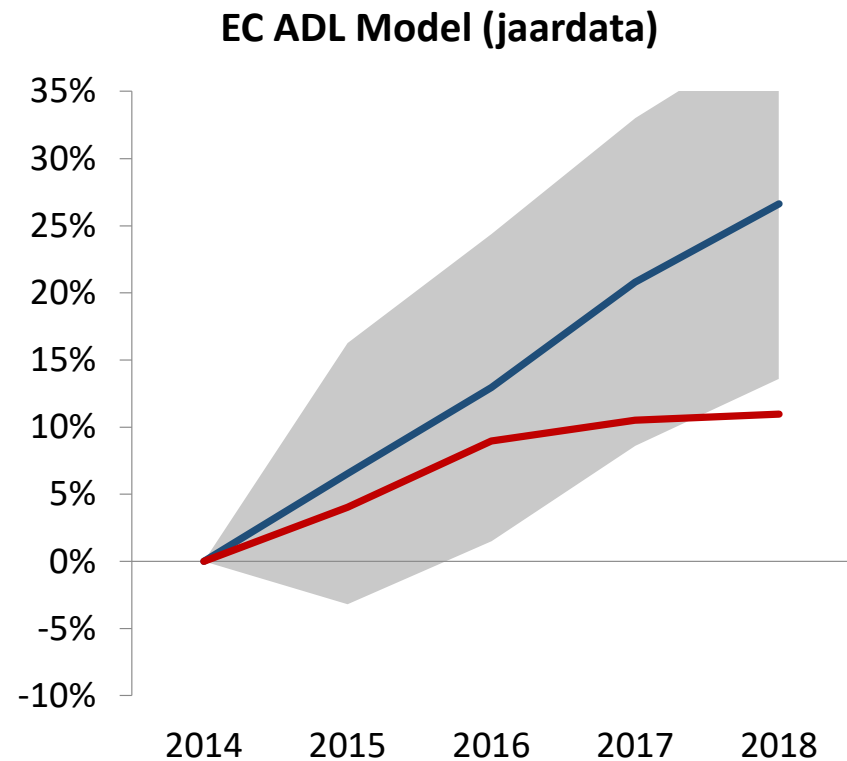
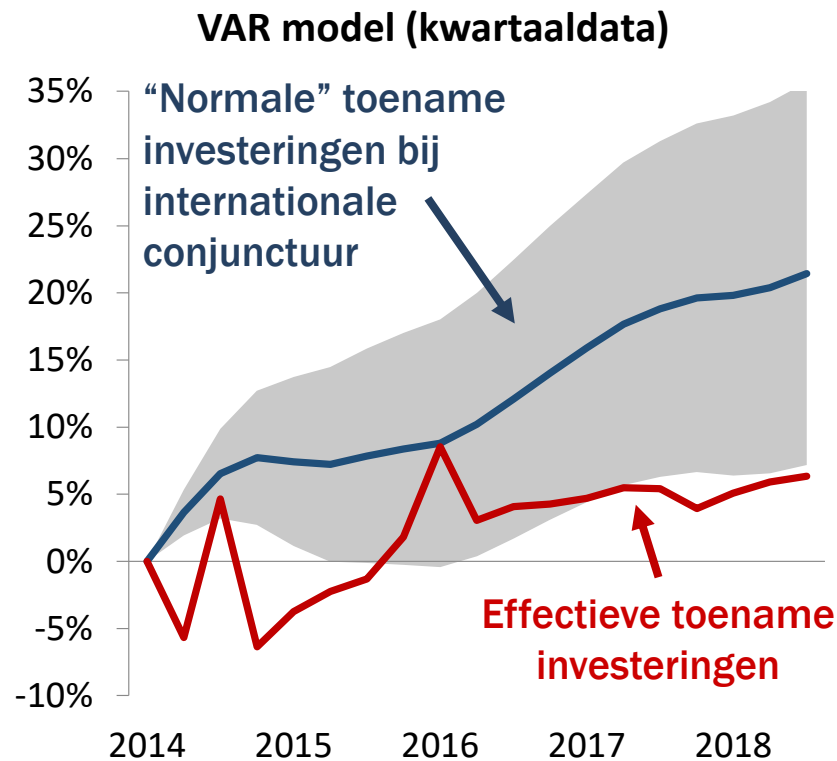
$$BBP = \textit{export} + \textit{consumptie gezinnen} \\ + \textit{consumptie overheid} + \textit{investeringsen} - \textit{import}$$

- Bovenstaande resultaten suggereren dat belangrijkste reden voor lagere groei de aanbodzijde is, maar ook de vraagzijde kan impact gehad hebben
- Export bleek consistent met internationale conjunctuur zoals in verleden
  - Ook doorrekenen lagere loonkosten in exportprijzen zal zijn steentje hebben bijgedragen

Investerings

- Investerings zijn gestegen, maar net zoals het BBP minder dan normaal het geval is bij internationale (hoog)conjunctuur

Investeringsen

- **Plausibele reden voor minder investeringen kan lagere Belgische BBP-groei zijn door problemen aan de aanbodzijde van de economie**
- **Anderzijds stijgen de investeringen normaal na loonmatigingsbeleid (althans volgens gemiddelde in verleden...)**
- **What about lagere vennootschapsbelastingen? Hebben nog geen anticiperend effect op investeringen gehad**
- **Is in ieder geval een aandachtspunt: investeringen zijn cruciaal voor productiviteit in de toekomst**

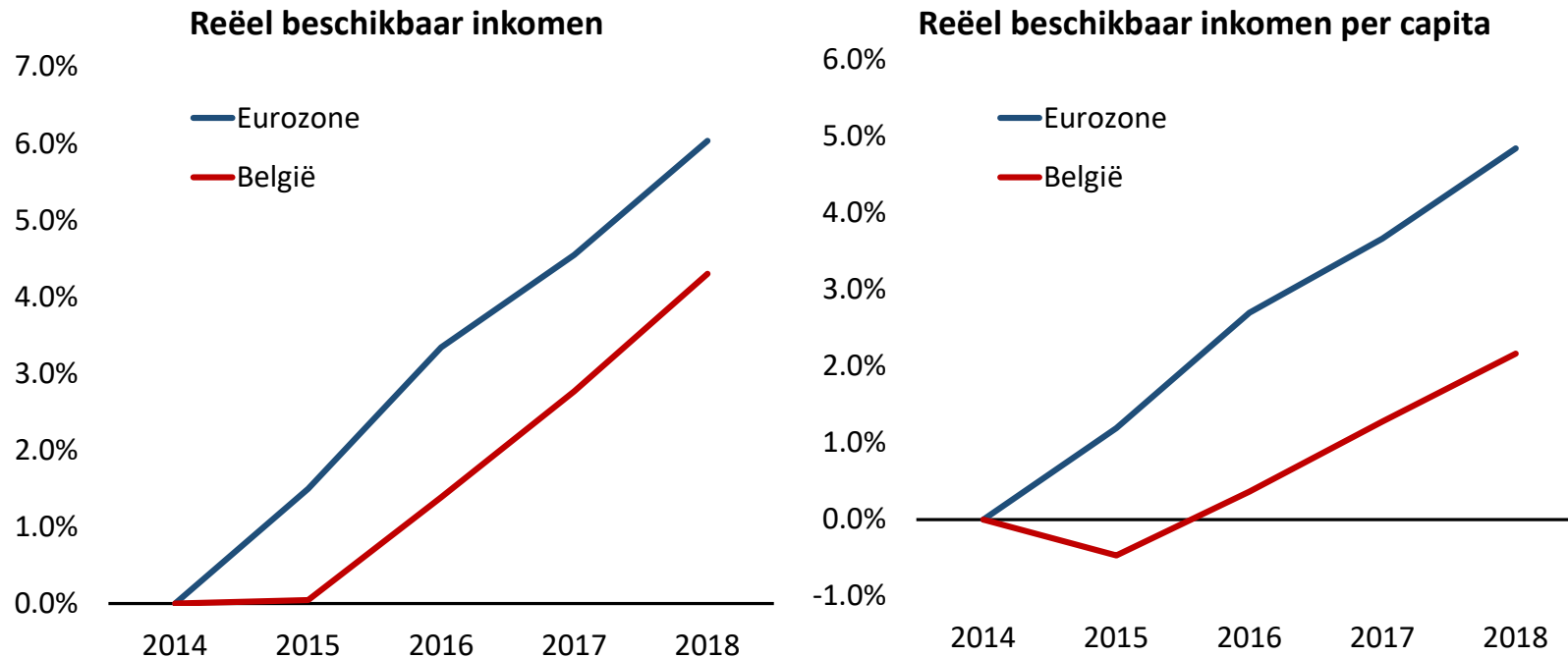

Koopkracht en consumptie gezinnen

Internationale vergelijking koopkracht

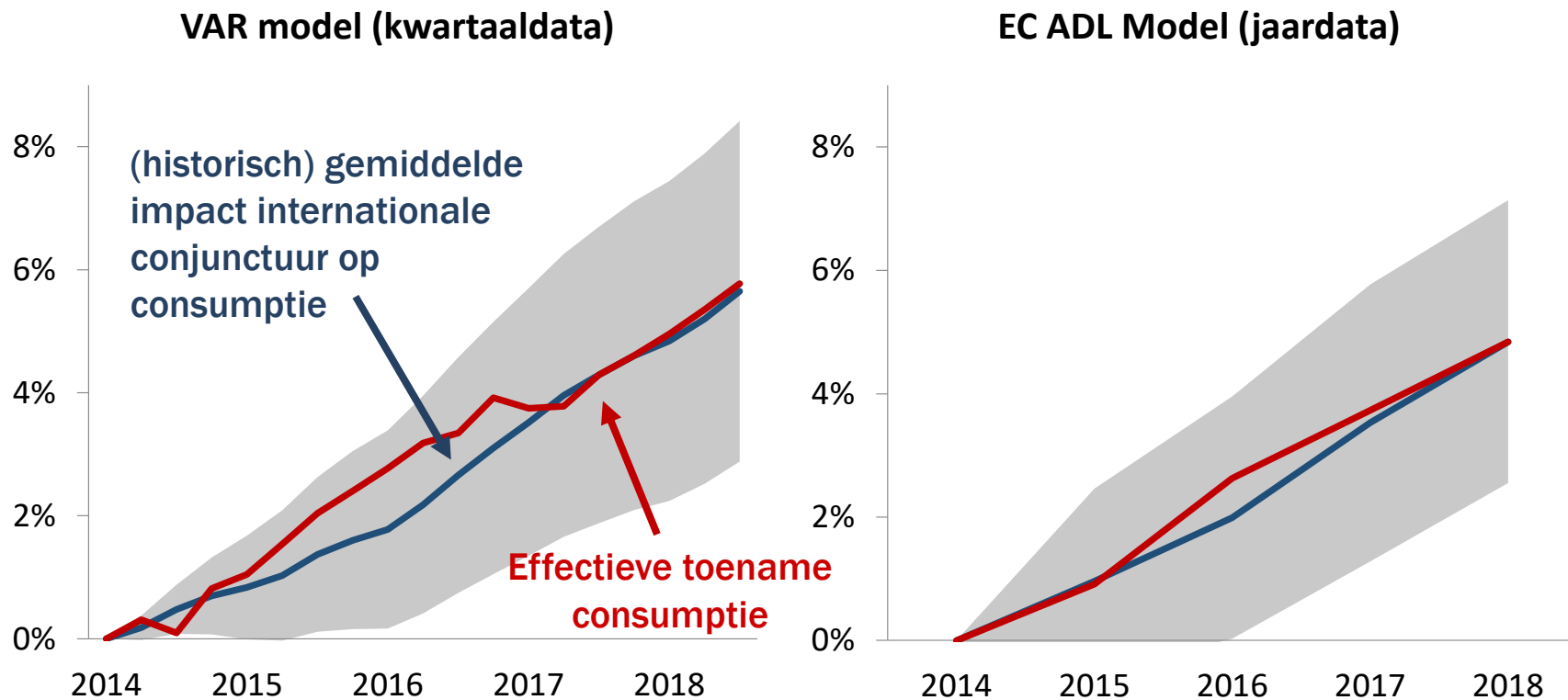
- Koopkracht van gemiddeld gezin is met meer dan 1.000 euro gestegen

- Doch veel minder dan Europese gemiddelde: bij gelijke evolutie als in buurlanden was koopkracht met ruim 2.300 euro gestegen
  - Reden verschil is hogere groei in buurlanden en hogere prijzen België

Consumptie gezinnen

- Desondanks was consumptie van gezinnen consistent met internationale conjunctuur

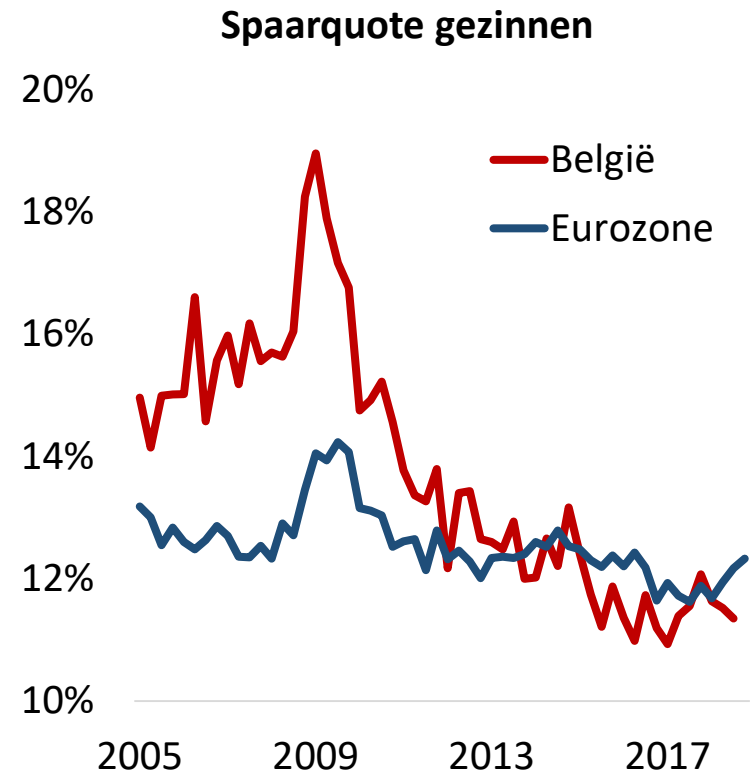
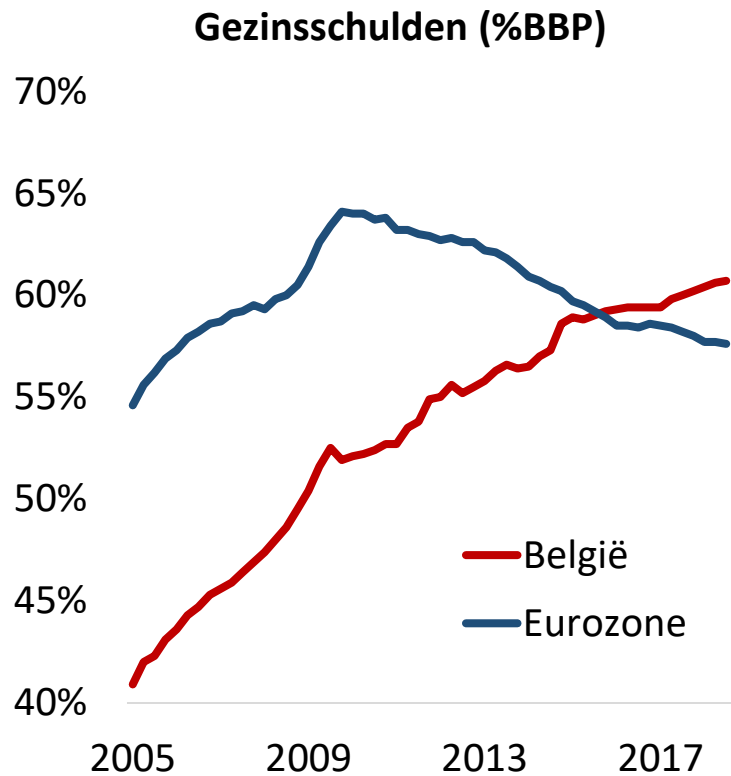
Consumptie gezinnen

- Desondanks was consumptie van gezinnen consistent met internationale conjunctuur
  - Er werd minder gespaard ter compensatie: spaarquote Belgische gezinnen is tijdens regeerperiode van 12,5% naar 11,0% gedaald (gemiddelde eurozone is daling 12,5% naar 11,9%)
  - Er werd meer geleend: schuldgraad Belgische gezinnen is tijdens regeerperiode met +5,8 procentpunt gestegen, terwijl gemiddelde eurozone daalde (-4,7 procentpunt)
  - NB: België heeft ook een demografische bonus t.o.v. eurozone: stijging van het aantal consumenten

Opmerkingen

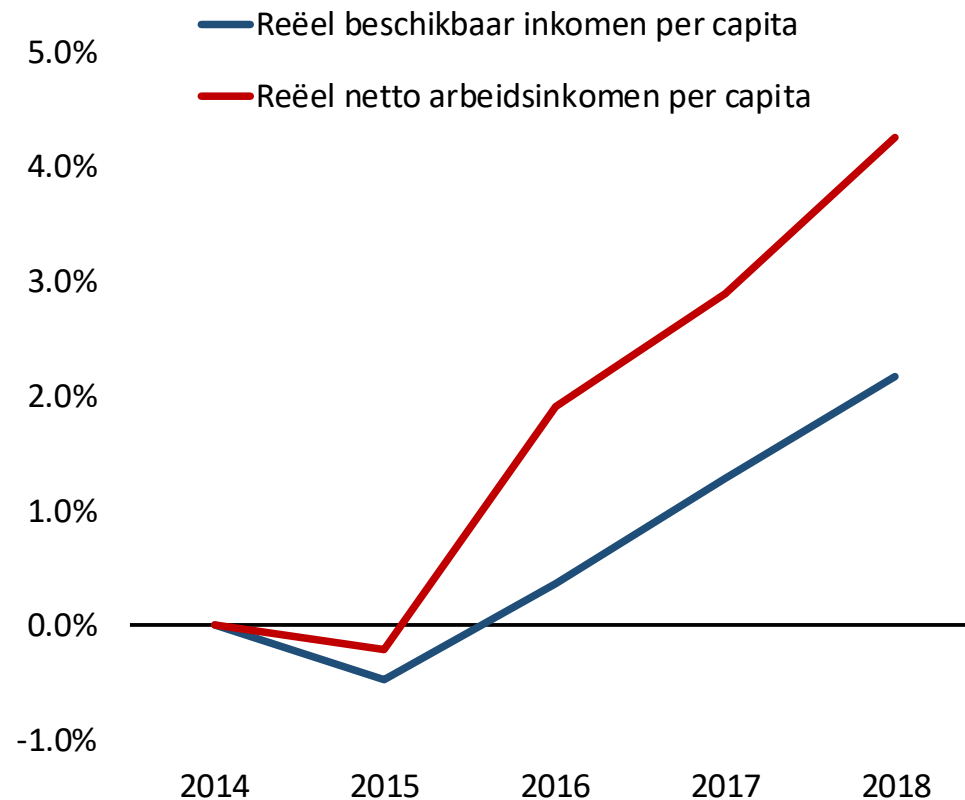
- Tendens die al tijdje gaande is in vergelijking met andere landen en aandachtspunt volgende regering: uit onderzoek blijkt immers dat toename gezinsschulden na verloop van tijd negatief effect heeft op groei

Opmerkingen

- Gemiddeld (netto) gezinsinkomen uit arbeid is er meer op vooruit gegaan dan globale inkomsten (door lagere rente en beperktere toename sociale uitkeringen en pensioenen – winsten bedrijven nog niet uitgekeerd)

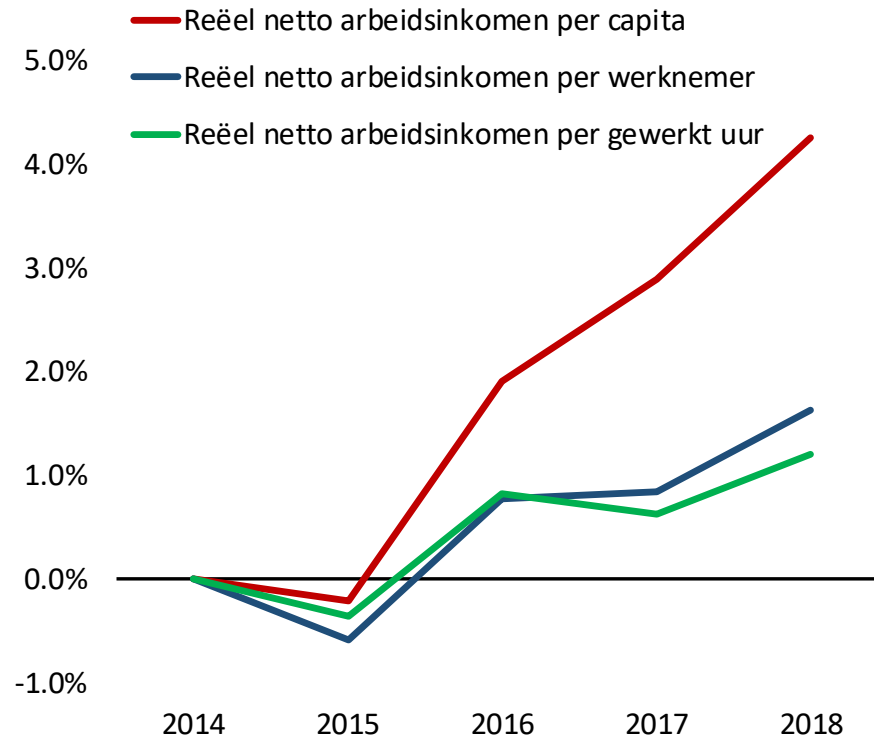

Opmerkingen

- ... dat is wel voornamelijk gevolg van jobs die er zijn bijgekomen (en gezinnen waarvoor dit het geval was): gemiddelde reële stijging netto arbeidsinkomen per werknemer/uur was bescheiden

- NB: in 2019 zou er normaal opnieuw een stijging moeten zijn

Conclusie

- **Koopkracht is gestegen, doch bescheiden in vergelijking met buurlanden**
- **Ongelijke verdeling van stijging koopkracht: voornaamste bron van toegenomen koopkracht zijn extra jobs die er zijn bijgekomen**
  - **Beperkte toename voor wie aan de slag was bij start regeerperiode**
  - **Studies vinden grotere toename door taxshift bij lage lonen**
  - **Werknemers die geen baremaverhogingen hebben gekregen kunnen daling koopkracht hebben gehad indien verlies indexsprong groter was dan winst taxshift**
  - **Wat ook relevant is: afwijking van consumptiepatroon van een gezin t.o.v. gemiddelde consumptieprijsindex**

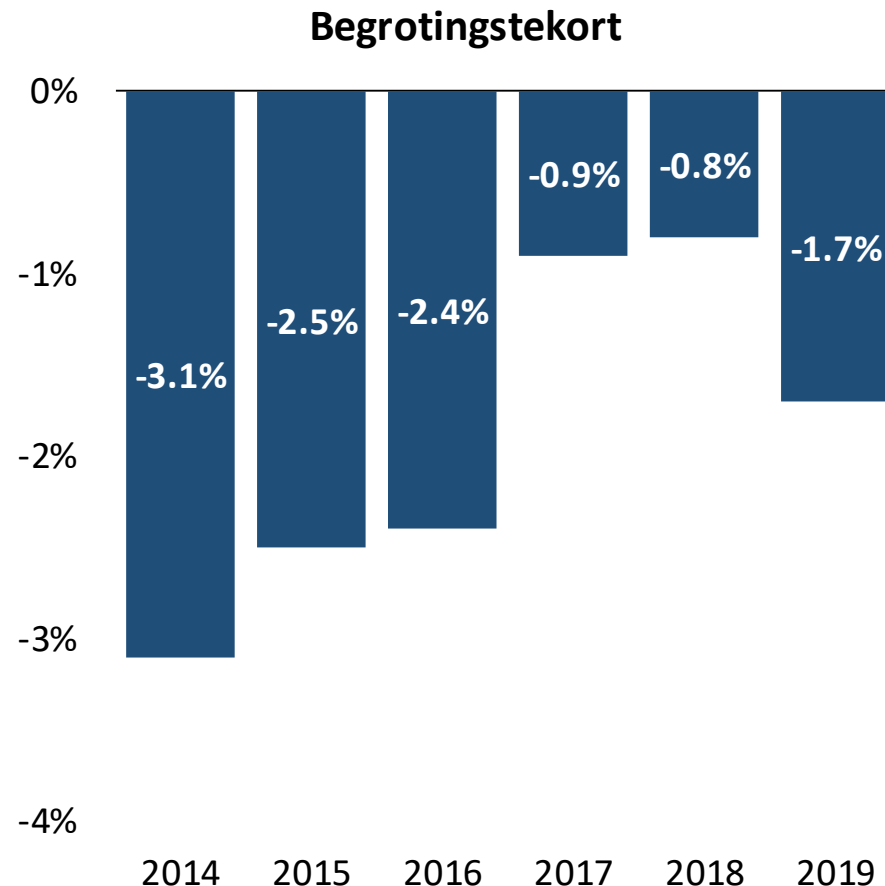

Begroting en overheidsconsumptie

Afbouw begrotingstekort tijdens regeerperiode!

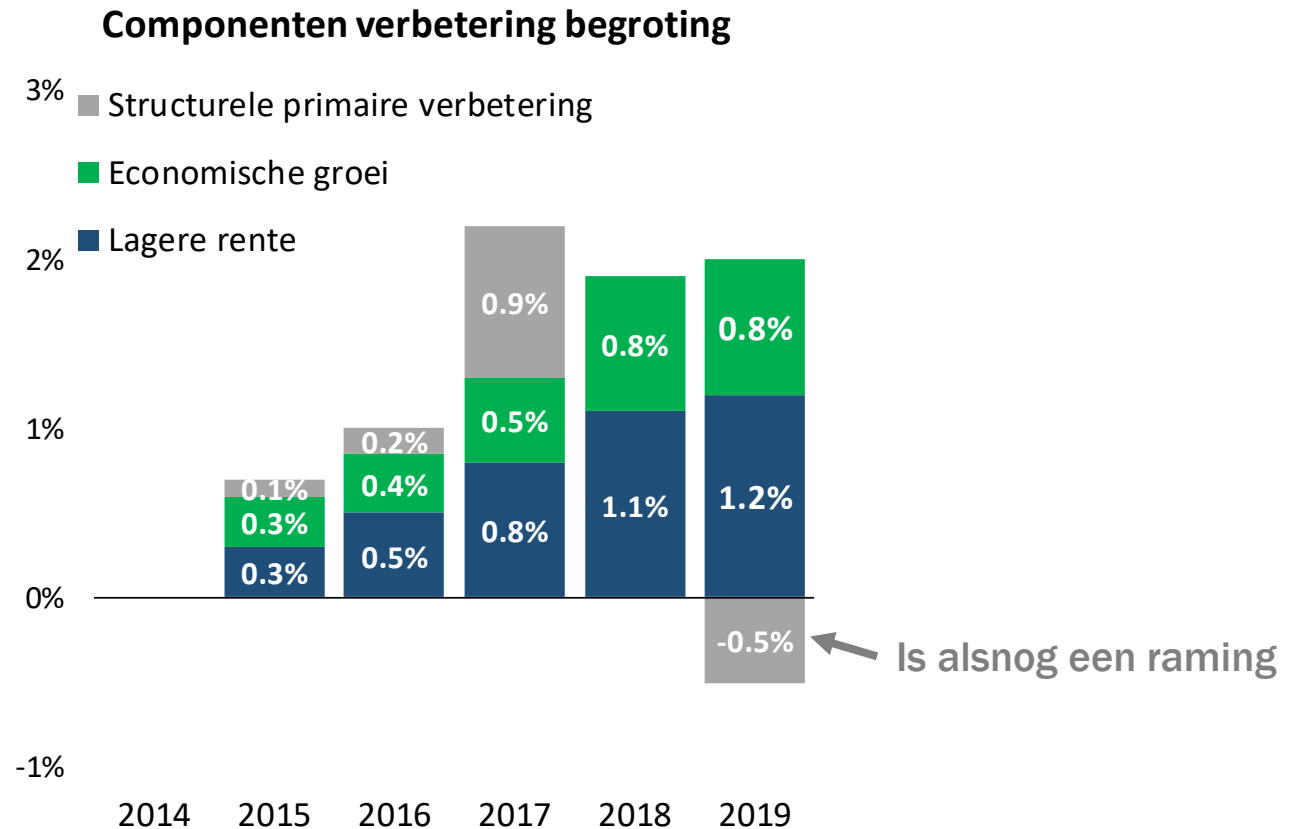

- Weliswaar met substantiële verslechtering tijdens lopende begrotingsjaar (voorlopige cijfers Planbureau & HRF; nieuwe cijfers Europa zijn ondertussen iets beter): was voorzien, o.a. door laatste deel van taxshift

Geen pluim die regering op hoed mag steken

- Verbetering integraal gevolg van lagere rente en conjunctuur: zonder deze bonus is (lopende) begroting achteruit gegaan sinds start regeerperiode

- NB: eventuele verschillen met voorgaande figuur zijn one-shots

Maar wel in buurt van Europese gemiddelde

Verbetering begroting 2014-2019

EU28	2.1%		
Euro area	1.7%		
Belgium	1.4%		
1 Cyprus	12.0%	16 Sweden	2.5%
2 Portugal	6.6%	17 Slovakia	2.4%
3 Bulgaria	6.0%	18 Belgium	1.4%
4 Slovenia	5.9%	19 Switzerland	1.2%
5 Croatia	5.5%	20 France	1.1%
6 United Kingdom	4.4%	21 Lithuania	1.0%
7 Greece	4.2%	22 Hungary	0.7%
8 Spain	3.9%	23 Germany	0.6%
9 Ireland	3.5%	24 Latvia	0.5%
10 Netherlands	3.3%	25 Italy	0.1%
11 Finland	3.0%	26 Luxembourg	-0.1%
12 Czechia	2.9%	27 Estonia	-0.2%
13 Malta	2.9%	28 Denmark	-1.2%
14 Poland	2.8%	29 Romania	-2.1%
15 Austria	2.7%	30 Norway	-3.4%

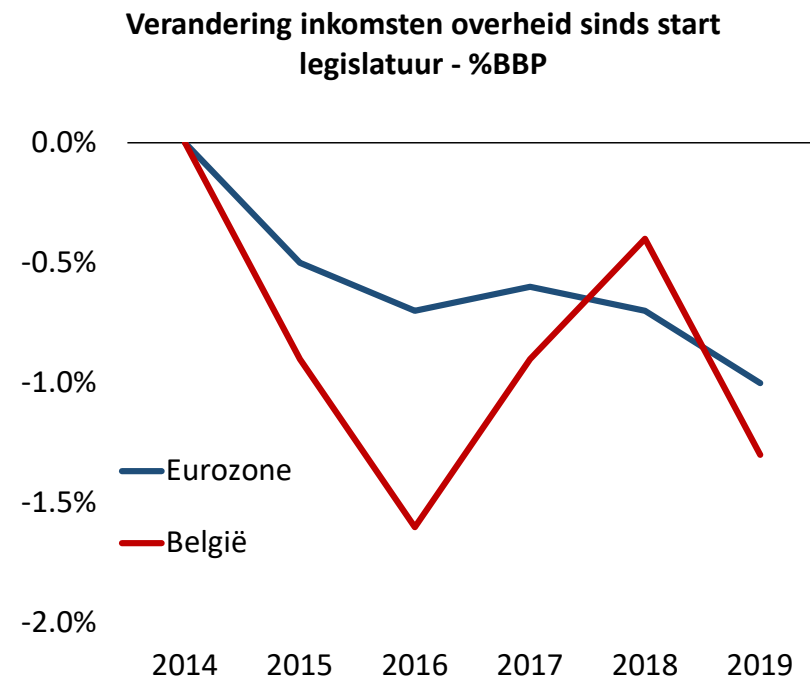
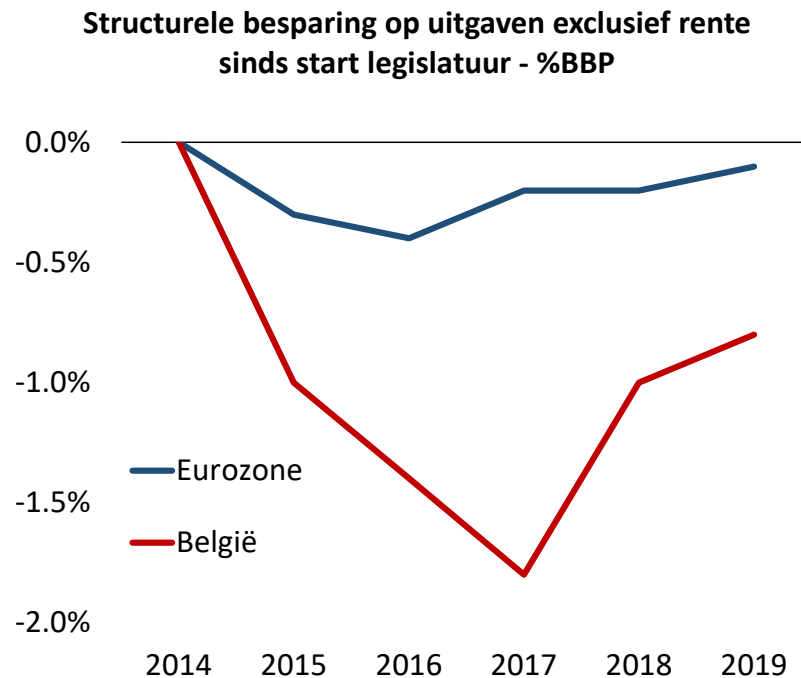
Maar wel in buurt van Europese gemiddelde

Structurele primaire verbetering begroting 2014-2019

EU28	0.0%		
Euro area	-0.9%		
Belgium	-0.5%		
1 Bulgaria	5.1%	16 Norway	0.2%
2 Cyprus	5.1%	17 Netherlands	-0.1%
3 United Kingdom	3.6%	18 Lithuania	-0.3%
4 Portugal	2.7%	19 France	-0.4%
5 Malta	2.1%	20 Germany	-0.5%
6 Croatia	1.4%	21 Belgium	-0.5%
7 Ireland	1.1%	22 Greece	-0.8%
8 Sweden	0.9%	23 Estonia	-0.8%
9 Slovenia	0.8%	24 Latvia	-1.0%
10 Czechia	0.7%	25 Luxembourg	-1.2%
11 Austria	0.6%	26 Spain	-2.4%
12 Switzerland	0.6%	27 Denmark	-2.7%
13 Poland	0.5%	28 Hungary	-2.7%
14 Finland	0.5%	29 Italy	-3.2%
15 Slovakia	0.2%	30 Romania	-3.3%

Hoe is er wel/niet bespaard?

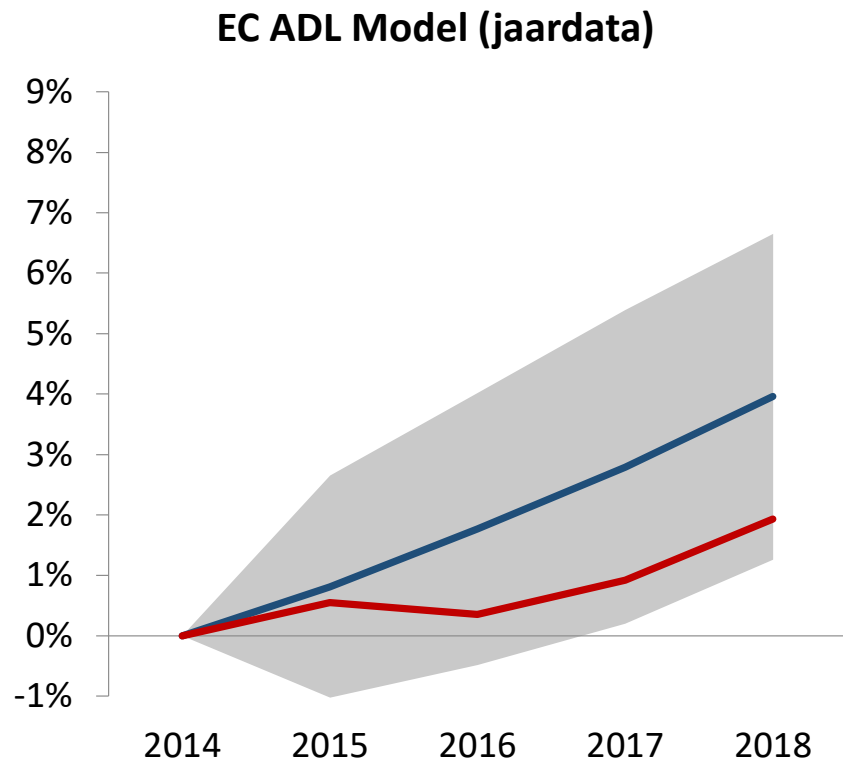
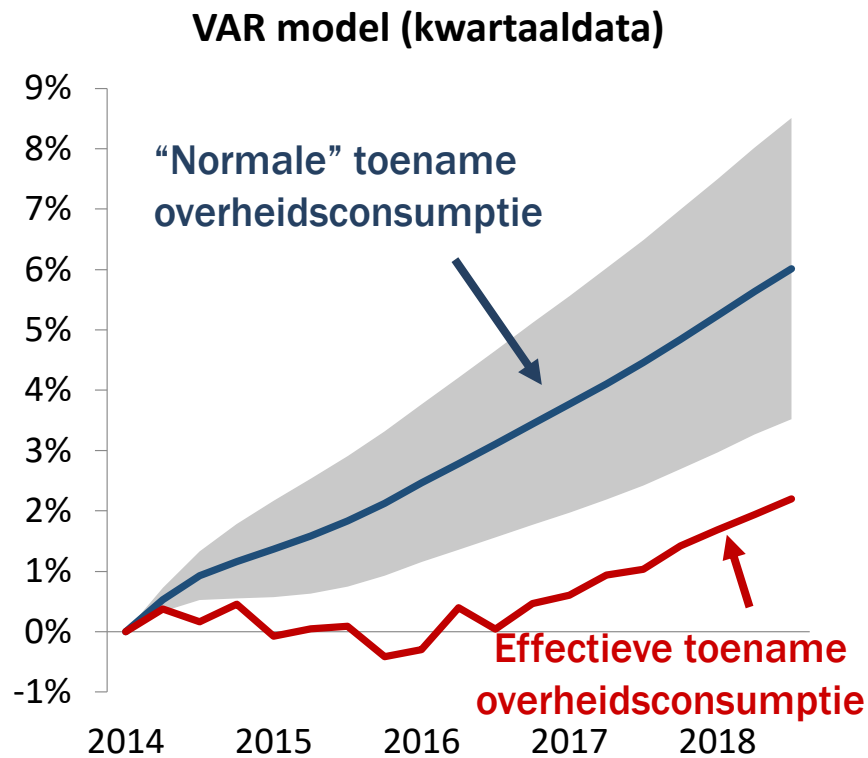
- In vergelijking met andere landen is verbetering begroting eerder gevolg van besparing op uitgaven: zowel uitgaven als ontvangsten zijn gedaald tijdens regeerperiode als percentage van het BBP

Overheidsconsumptie

- Counterfactual toont dan ook een beperktere stijging in vergelijking met verleden en internationale conjunctuur
  - Voornamelijk begin regeerperiode (o.a. indexsprong ambtenaren)

Conclusie

- **Begroting is verbeterd tijdens regeerperiode, maar dat is integraal het gevolg van lagere rente en conjunctuureffect**
- **Wil echter niet zeggen dat er niet “bespaard” werd: bij constant beleid zou begroting achteruit gegaan zijn door vergrijzingskosten**
- **Qua prestatie in middenmoot van Europese peloton: meeste landen hadden hun sanering al achter de rug voor de start van regeerperiode, en hebben tijdens regeerperiode de teugels enigszins gevierd**
- **Tekort begroting vooral te wijten aan taxshift die niet gefinancierd was, waardoor het een taxcut is geworden**

Conclusie

- **Sanering was noodzakelijk en heeft in principe slechts een tijdelijk effect op BBP, al staan er ons wel opnieuw besparingen te wachten**
  - **Voor komende regeerperiode wordt er door Planbureau "bij constant beleid" verslechtering van het tekort met bijna 1% vh BBP verwacht: er was dus onvoldoende toekomstgericht beleid om dit te vermijden**
  - **Sanering overheidsuitgaven is ook gebruikt om belastingen gezinnen te verlagen (taxshift): zonder deze operatie was er waarschijnlijk "undershooting" van consumptie in voorgaande slides**
- **NB: indien we evenveel groei hadden gerealiseerd als het Europese gemiddelde ($\pm 2\%$ extra groei) zonder extra uitgaven, dan hadden we in 2018 een begroting in evenwicht kunnen hebben...**

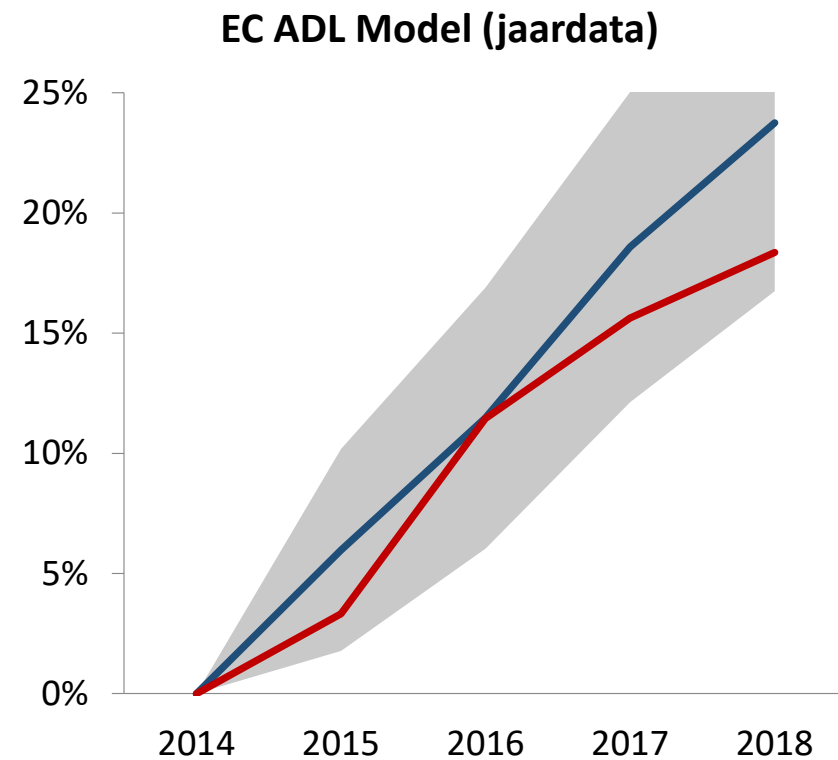
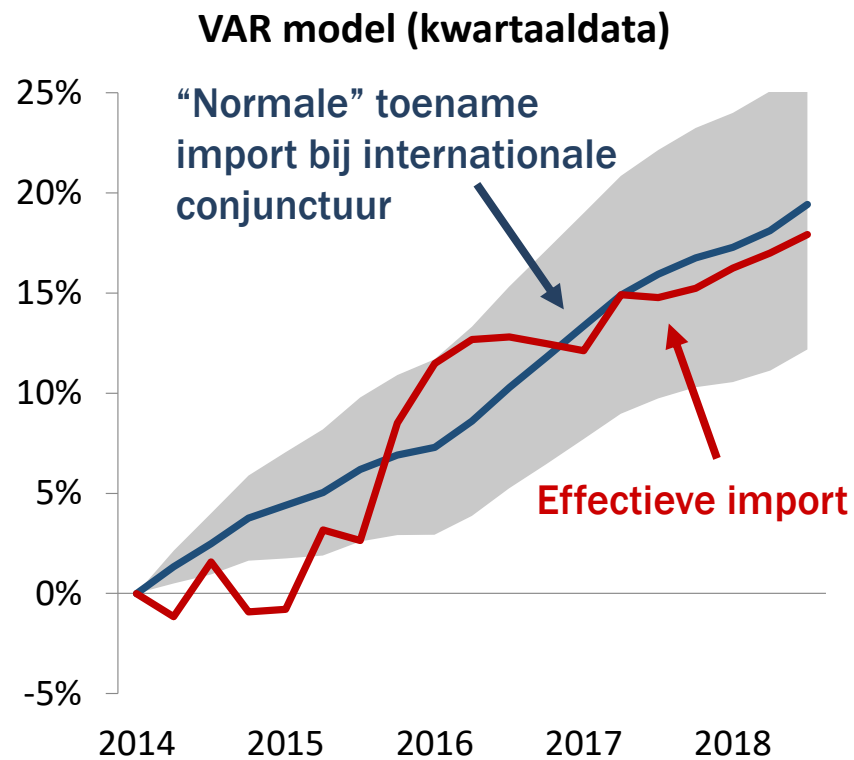

Import

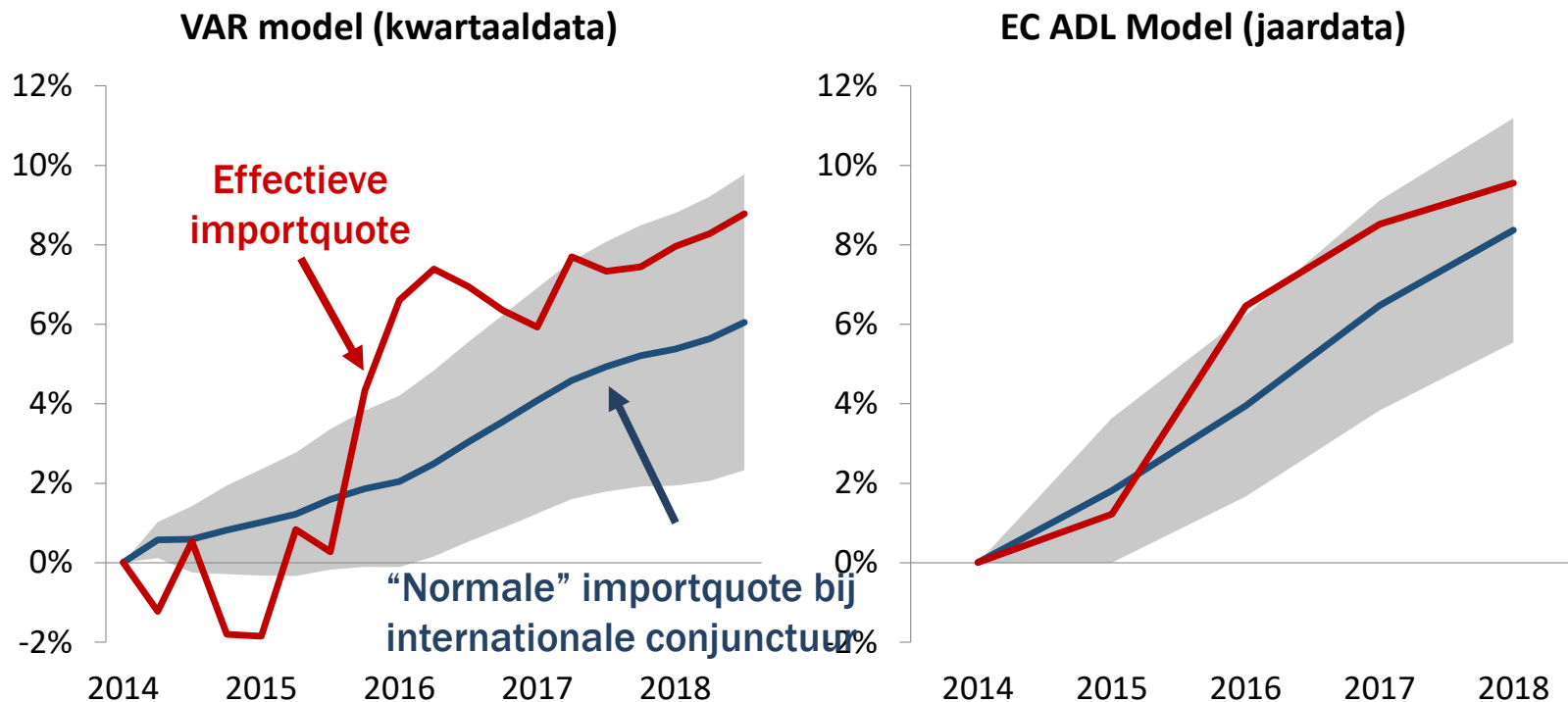
Import

- Import (gezinnen, bedrijven en overheid samen) was consistent met internationale conjunctuur, ondanks lagere economische activiteit (BBP) t.o.v. internationale conjunctuur

Import

- Feit dat export/import zich "normaal" hebben gedragen en BBP-groei te laag was betekent dat er aan de vraagzijde minder binnenlandse aankoop van binnenlands geproduceerde goederen & diensten was
  - Importquote is inderdaad meer dan normaal gestegen

Conclusie

- Aan vraagzijde was er té beperkte binnenlandse aankoop (door gezinnen, bedrijven en overheid) van binnenlands geproduceerde goederen en diensten, terwijl import wel normaal evolueerde
  - Deze impliciete substitutie naar buitenlandse producten weegt op Belgische productie (BBP)
  - Substitutie kan eventueel gevolg zijn van appreciatie euro vanaf 2015 (na depreciatie in 2014)
  - Kan echter ook gevolg zijn van stijging binnenlandse prijzen t.o.v. buitenlandse prijzen (cfr hogere winstmarges)
    - De cirkel is rond: ook aan vraagzijde zou de abnormale stijging van marges de olifant kunnen zijn die in de kamer staat...

Appendix

VAR-model met kwartaaldata

- Schatting van volgend systeem vergelijkingen voor Belgische economie

$$Y_t = \alpha + A(L)IC_t + B(L)Y_t + u_t$$

- IC_t = internationale conjunctuurencyclus (BBP eurozone)
- Y_t = vector Belgische macro variabelen: BBP, werkgelegenheid, reële loonkosten per werknemer, werkloosheidsgraad en volume export
  - Voor analyse componenten BBP wordt export in schattingen vervangen door respectievelijk consumptie, overheidsconsumptie, import(quote) en investeringen
- α is vector constanten, $A(L)$ en $B(L)$ zijn polynomials in lag operator L die alle endogene variabelen met elkaar linken, u_t zijn residuen

VAR-model met kwartaaldata

- Veronderstelling (identificatie): evolutie internationale conjunctuercyclus is exogeen t.o.v. Belgische economie
- Schattingen worden gedaan in log-levels, zodat er rekening wordt gehouden met cointegratie (lange-termijn verbanden tussen de variabelen), zoals aangetoond in Sims, Stock & Watson (1990)
  - NB: betekent dat er bijvoorbeeld rekening wordt gehouden met mogelijkheid dat België beter stand heeft gehouden tijdens crisis
- VAR-modellen worden geschat over de periode 1970Q1–2014Q3 (periode voor start van regering-Michel), met $L=4$ (>120 parameters per VAR)
  - NB: conclusies robuust voor schatting zonder bijvoorbeeld jaren '70 en toevoegen van extra variabelen

VAR-model met kwartaaldata

- **OESO data voor België + ECB Area Wide Model voor Eurozone BBP**
- **Het model wordt vervolgens gebruikt voor een dynamische (iteratieve) out-of-sample forecast van de Belgische variabelen (Y) over periode 2014Q4–2019Q1, waarbij de werkelijke evolutie van de internationale conjunctuur (IC) over de forecastperiode wordt gebruikt**
  - **Betrouwbaarheidsintervallen voor de forecast worden berekend op basis van 5000 Monte Carlo simulaties zoals in Sims & Zha (1999)**
  - **De forecast wordt in de figuren vergeleken met de werkelijke evolutie**

VAR-model met kwartaaldata

- Voor berekening van jobcreatie die loonmatiging normaal zou moeten gehad hebben, wordt ook de effectieve evolutie van lonen tijdens regeerperiode opgenomen in de out-of-sample forecast
- Voor de additionele figuur met impact van 1% loonkostendaling op prijzen, worden reële lonen in het VAR-model opgesplitst in nominale lonen en het prijsniveau (BBP-deflator)
  - Identificatie van loonkostenschok op basis van eenvoudige Cholesky decompositie van de residuen

Error Correction ADL Model

- Schatting Autoregressive Distributed Lag Model met error correction term voor aantal macro-economische variabelen

$$A(L)\Delta y_t = \beta_0 + \beta_1 t + B(L)\Delta IC_t + \alpha(y_{t-1} - \gamma_0 - \gamma_1 t - \gamma_1 IC_{t-1}) + \varepsilon_t$$

- IC_t = internationale conjunctuurcyclus (BBP eurozone)
  - y_t = Belgische macro variabele (bv. BBP, export, werkgelegenheid)
  - Geschat (in één stap) over de periode 1970–2014 (periode voor start van regering-Michel) met jaarlijkse data en $L=2$
- Het model wordt vervolgens gebruikt voor een dynamische (iteratieve) out-of-sample forecast van de variabele (y) over periode 2015–2018, waarbij de werkelijke evolutie van de internationale conjunctuur (IC) over de forecastperiode wordt gebruikt

Error Correction ADL Model

- **Wanneer de impact van het Belgische BBP op jobcreatie wordt geschat, wordt het Europese BBP als instrument variabele gebruikt voor het Belgische BBP zodat er geen endogeniteitsprobleem is bij het schatten van de parameters (IV-schatting)**
- **Betrouwbaarheidsintervallen op basis van Monte Carlo simulaties**